

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Garden Party't i Riddarhussträdgården

EN SYNNERLIGEN DISTINGERAD och lyckad fest blef det garden party, som Adeln's diskussionsklubb den 5 dennes anordnat i Riddarhusets trädgård, och från hvars färgrika och blomsterinramade lif våra bilder ge några typiska afsnitt. Vi se där våra prinsar och prinsessor älskvärdt blanda sig bland festdeltagarne; den gamle riksmarskalken, den ståtliga öfverhofjägmästaren utveckla all sin betagande gammaldags chevalereskhet; förtjusande unga värdinnor ur våra förnämsta kretsar servera det doftande teet; musiken tonar, solen strålar. Mera kan man ju icke begära af lifvet under ett par snabba five-o-clock-timmar ...

Foto för Idun af A. Blomberg.

I MYGGSVÄRMENS TECKEN.

III.

Jordbruksekonomiska sammanslutningar.

2.

DA JAG BÖRjade denna artikelserie, trodde jag, att det skulle bli en jämförelsevis lätt uppgift att ge en överblick af alla de slag af sammanslutningar, som under de senaste åren tillkommit i syfte att lyfta det svenska jordbruket och dess idkare upp ur det betryck, hvori det råkat genom den sociala utvecklingen i skilda riktningar. Jag finner emellertid, att materialet är så rikt, att om jag icke skall inskränka mig till ett naket uppräknande af fakta, utan också utföra de nödiga broderierna till texten, så skulle det lika gärna kunna bli en ny Solidar-bok, och den vänta vi ännu med.

Jag tror det därför vara ändamålsenligare att karaktärisera arten af dessa sammanslutningar och deras kolossala betydelse genom att analysera en enda, som är typisk för arten, och väljer för ändamålet »kontrollföreningarna». Den första kontrollföreningen i vårt land, vid Hvilans Folkhögskola i Skåne, kunde fira sitt tioårsjubileum förlidet år. Den har haft många efterföljare. De kunna dock ännu räknas i hundratal, men komma, vill jag hoppas, tio år härefter att räknas i tusental.

Det vore kanske lämpligt att allra först säga några ord om själfva den idén att föra detta ämne till tals i en tidskrift som denna, afsedd för salongen. Idén är enkel, endast den, att man i salongen vet minst och intresserar sig minst för ämnet. I vår utomordentligt rika facklitteratur för landtbruket och dess binärningar kan hvem som det vill tillfredsställa sin hunger efter vetande på detta område eller om icke tillfredsställa — ty aptiten växer medan man äter — så dock finna den bästa näring. Men den som kommit sig för att söka kunskap där, han har redan varit hungrig, han är redan intresserad. Men jag söker de icke intresserade, söker dem för att om möjligt smyga ned ett frö i deras själ, ett frö till längtan efter nymejadt hö, icke ur parfymflaskans hals, utan från doftande ängar, ett frö till åtrå att vara med i den stora uppmarschen af dem, som skola gräfvra fram miljoner ur våra karga marker och mångdubbla skördarna från våra redan bärande åkrar, ett frö till begär att lägga ännu en miljon af vilja och af kraft till alla de öfriga miljondelar, som tillsammans skola skapa den tro och den styrka, som kan försätta berg. Bland alla dem, som sitta under salongslampan, suckande i tysthet efter ett lifsinnehåll, en mission, kunde väl finnas någon, som kände en vidgning i sina lungor, ett jubel i sin själ och hörde en stämma kalla: kom ut till den svenska jordens barm, som

häfves i längtan efter dig. Du behöver ej komma tyngd af hög lärdom och en tung penningpåse. I samlingens tecken äro alla värda sin vikt i guld, ty utan de tusen svaga kan ej skapas nutidens väldige jätte, motståndsbetvingaren, föreningssjälén med tusen lungor och tusen armar, men en enda vilja och ett enda mål.

Det var en kvinna, som man tillskrifver förtjänsten af den första kontrollföreningens tillkomst.

Jag har hört händelsen så berättas: Det var på en födelsedagsbjudning hos en hemmansägarmor — en dansk Husmandskone rättare sagdt — man dryftade egna och andras ekonomiska förhållanden och frånvarande grannars göranden. Därunder kom man också att tala om, att på den stora närliggande herrgården hade man tillsatt en bokhållare, hvars uppgift uteslutande vore att sköta räkenskapen för ladugården. Och detta gjordes så i detalj, att hvarje ko i den stora besättningen hade sitt eget konto. Icke allenast all mjölk, som kon lämnade, mättes och bokfördes, utan också allt foder tillmättes henne efter noggranna regler, antecknades, värdesattes och balanserades efter något utstuderadt, vetenskapligt beräkningssystem.

Några af de närvarande ansågo detta vara ett meningslöst lyxarbete, som ladugårdens afkastning aldrig skulle kunna betala. Men andra visste bättre besked, speciellt en kvinnlig jordbruksapostel kunde klart och medryckande redogöra för den stora betydelsen af en sådan kontrollräkenskap för ladugården, som påtagligt klargjorde hvad hvarje ko vore värd och visade, om hennes afkastning stode i rimliga proportioner till hvad hon kostade. Endast genom en dylik kontroll och genom att följa de fingervisningar den lämnade såväl vid val af kreatur till mjölkproduktion och till afvel som vid val af foderämnen, vore en lönande ladugårdsskötsel möjlig i vår tid. Man har icke längre de stora obegränsade betesmarkerna för sina djur, man har ej heller den stora sädesproduktionen för en lönande export. Andra länder ha i denna punkt öfverflyglat oss. Vi äro hänvisade till ladugårdsskötsel, smör- och ostberedning, men då gäller det ock att beräkna att hvarje ko i ladugården är en närande och icke en tärande medlem af besättningen.

De närvarande funno detta mycket riktigt tänkt, men vidhöllo, att eftersom en dylik kontrollräkenskap endast kunde föras af en sakkunnig och därtill utbildad person och för öfrigt toge mer tid än bonden kunde offra därpå, så blefve i alla fall denna slags kontrollräkenskap — huru nyttig och behöflig den än kunde vara för hvarje ladugård — dock en lyx, som endast de förmögne — godsägarna med hundratals djur — kunde kosta på sig.

I detta ögonblick föddes sammanslutningstanken i en af de närvarandes hjärnor och hon utbrast: »Hur många kor ha vi alla här tillsammans, männe icke hundra?»

Man räknade efter och fann, att hundra-talet icke obetydligt öfverskreds.

»Nåväl, kunna då icke vi tillsammans anställa en man, som gör denna kontroll åt oss, som går från gård till gård, mäter, väger och räknar och säger oss, hvad våra kossor duga till?»

Sagdt och gjordt. Detta blef upphovet till den första kontrollföreningen och upprinnelsen till en rörelse, som från Danmark efter få år flyttades öfver till Skåne, där den fann en särdeles gynnsam jordmån och hvarifrån den sedan vunnit spridning ut öfver hela vårt land, ehuru den ännu i vissa delar endast uppträder sporadiskt.

Hvarhelst kontrollföreningarna slå rot, där växer jordbruksintresset och därmed så småningom också välståndet.

För att rätt tydligt kunna klargöra, hvad denna förenings arbete betyder utan att fördjupa oss i torra och svårfattliga detaljer, kunna vi lämpligen belysa huru förhållandena te sig i ett typiskt fall.

I Bondby ha farföräldrar och morföräldrar i många led skött sina kor och kalvar på samma sätt som Jan Andersson, Erik Persson, Anders Ersson och deras gummor nu göra. Korna få det hö, som hästen inte vill ha, och halm, om de vilja äta den, kanske också litet kli eller hafregrope, som det faller sig, och en af gubbarne, som är litet för nymodigheter, har läst i tidningarna om jordnötkakor och frestat litet med det med, en annan har fäst sig vid att rofvor skulle vara så pråktigt, han försökte ett år, men det var så rysligt besvärligt; inte ville någon ligga i roflandet i sommarhettan och luska ogräs. Kalvar lägga mor på, eftersom hon har mjölk till, ena året kan det bli efter den äldsta kon, som inte duger till stort eljes, men får vackra kalvar, ett annat år kan det bli efter kvigan; det är inte så noga, kalf som kalf, bara det är godt lif i den och det finns mjölk åt den.

Så kommer någon nyfrestare upp med förslag att bilda en kontrollförening i socknen, och efter mycket lock och långa öfvertalningar lyckas man förmå äfven gubbarna i Bondby att gå med på nymodigheten, fastän de icke kunna erkänna, att det kan behövas. Jan kontrollerar sin ladugård själf »två gånger om dagen» och Anders »kontrollerar vår och höst», hur mycket foder han har och hur många djur han kan hålla. Så inte behöva de kontrollen för sin del, men »för sammanhållningens skull så...» kommer då den önskade föreningen till stånd och börjar sin regelbundna verksamhet. Den anställda assistenten besöker hvarje ladugård, verkställer »profmjölkning» och beräknar värdet af den utfodring, som vid denna tidpunkt gifves besättningen.

Oftast finner han då, att den fullkomligaste systemlöshet är rådande. I ladugårdar på fem, sex kor af olika åldrar och olika afkastningsförmåga gifves utfodringen planlöst öfver en bank. Är husbonden förmögen och välvillig, stå korna dagen lång eller dygnet rundt öfver en fylld krubba, är det mera klient beställt med ekonomien eller välviljan, så ligga »gifvorna» närmare svältfödningens gräns.

Siffrorna och beräkningarna från denna första orienterande rundfärd afgifva mycket belysande dokument i djurvårdens historia i

PÄRMAR

Idun 1908
och föregående år

tillhandahållas till följande priser:

Iduns pärmar, röda med guldtryck... 1: 50
Iduns Romanbibliotek, röda eller gröna 0: 50
Iduns Hjälpreda, röda eller gröna... 0: 50

Kunna erhållas i närmaste bokhand-
del eller direkt från Iduns expedition,
om rekvisition och likvid i postansö-
ning insändes.

Ett farligt papper.

Skiss af Algot Ruhe.

vårt land och äro som sådana synnerligen intressanta. Då man studerar dem, kommer man lätt att tänka på de stilprof, som välskrifningslärare förr brukade taga af sina elever den dag de började kursen: »Sådan är min stil», för att vid kursens slut resultatet skulle bli desto mera påtagligt.

Och säkert är, att redan ett år, ja, till och med ett halft år af en kontrollförenings verksamhet har att uppvisa alldeles storartade förändringar till det bättre i ladugårdarne; förutsatt att assistentens anvisningar följas med förstående och intresse. Utan detta är medlemskap i en kontrollförening meningslöst, ty intet vinnes blott därmed, att en person återkommer hvarje månad och konstaterar de missförhållanden som råda.

Säkert är, att dessa s. k. kontrollassistenter, som äro särskildt utbildade för sin uppgift, behöfva ha en öfvertygande vältalighet, ett vinnande sätt och en god fond af ihärdighet för att väl fylla sin kulturella mission i bygder, som förut ej berörts af reformkrafven på detta område.

Det gäller först och främst att utrota en sedan länge ingrodd föreställning, att ladugårdsskötseln är den underordnade och mindervärdiga sidan af landtbruket, något som aldrig bär sig, men som man får lof att dras med för jordbrukets skull; att det är mycket förnämligare att rykta hästar än aff mjölka kor; att korna kunna nöja sig med det sämsta höet och den sämsta hafren, den sämsta bostaden och den svagaste och odugligaste arbetskraften. Männen skjuta ladugården ifrån sig på kvinnorna, kvinnorna på tjänarne och tjänarne på den sämst rustade bland dem. Sådan har gången varit. Men det gäller att framkalla en grundlig omvärdering, vid hvilken ladugården skall komma till heders såsom hela jordbrukets stödjepelare. Det gäller att lära hemmansägaren och småbrukaren förstå hvilka utomordentliga värden, som gå genom deras ladugårdar och där antingen växa till kolossala förlustsummor eller också förvandlas i vinst för hela jordbruksnäringen.

Jag skall plocka fram några belysande siffror, som tala bättre än påståenden.

ELSA TÖRNE.

Vår stora utställningsbild

i förra veckans nummer har rönt ett tacksamt mottagande och allmänt erkänts som den vackraste, redigaste och bäst orienterande totalbild öfver den nyöppnade Stockholmsutställningen, som hittills presterats. En bild sådan som denna ställer äfven stora anspråk på den utförande artisten: han måste för det första vara en öfverdängare i perspektivritning, men därtill kommer många dagars besvärligt arbete med rundvandringar och höjdläkringar för att ta detaljskisser på den in i sista stunden före öppnandet kaotiska utställningsplatsen.

För alla oförvillade begrepp borde det då också synas klart, att en tidnings eganderätt till en dylik originalbild borde respekteras af kollegerna inom pressen, och den är till yttermera visso genom lagstiftning garanterad. Trots det tydligt utsatta efterbildningsförbudet har Dagens Nyheter emellertid ansett det tillständigt att publicera en, visserligen underhållig, reproduktion, och vi vilja med dessa rader uttala vår allvarliga protest mot tillvägagångssättet.

DETTA ÄR den enkla och enda sannfärdiga berättelsen om hur Jeppa Lar Matsson blef ägare af en aktie från Grängesberg och hur han fick en hustru, som skötte den åt'en.

Han föddes på en gård bland milavida stenrösen inne i Småland, men bodde nu sedan ett och tre kvarts år i Arvika by. Det syntes honom liksom att snön föll i stiligare drivvor där i trakten än hemma, och vid tallarna, öfver själfva luften kring Arvika låg det något sär eget vackrare, som ej föll sig lätt, ja, som han inte ens gärna hade lust att orda om. Men det fanns där, det slog han i bordet och bedyrade på sitt mumlande mål och ingen af kamraterna fann något skäl att säga honom emot. Jeppa Lars gick och beskådade det märkliga vid denna natur, som tjugat och höll honom fången, han som ändå varit ute och sett så mycket grant i Paris och Italien, sett Alperna, sett Skåne. Han gick ensam och tyst, alla timmar på dygnet, i månken och sol, i mulet och regn, i snö och när björkarna stodo gröna. Nu hade det kommit till synes så smått i hans taflor, det skymtade fram hur han vuxit, fördjupats och nu fattade naturens färgskiftande språk.

Kamraterna hviskade sins emellan om, hvilket språng Jeppa Lars skulle ta, när en gång allt det han hållit på med blef färdigt och kom till upphängning där borta i Stockholm. Och brukspatron Leksell blef för hvar dag mer villig att fylla sina väggar med saker, som Jeppa Lars hembjöd till gengäld för stödet, som brukspatron gaf. Hur nådigt han tog emot Jeppas alster numera, nästan utan minsta krångel; förmaningar teg han med helt. Leksell var ju den som släppte till mynten, gaf medel till dukar och färg, halvesulningar och fikon, till tobak och räntor på skulden, den stora, tynande skulden, som Jeppa Lars gjort för sin färd genom länderna, innan han hamnade här. I öfversta hörnet till höger af brukets stora kassaskåp låg facket med Jeppa Lars' namn. Dit gick alla papper, som rörde denna något lättsinniga affär patronen begick, när han lät sitt hjärta och fåfången locka till att skänka den husville Jeppa Lars en fristad och sitt höga beskydd. Ty patronen var naturligt nog en ordningens man, som inte försummade ta skriftligt bevis på de summor han gjorde godt med. God var han visst, det sade alla, men ändå var det bra att ha papper på hvad ynglingen gick till i kontanter. Och ynglingen låg honom verkligen varmt om hjärtat. Ty dels var han son till en flicka, och en flicka, som en gång när hon var fager och fin, för länge sen... nå, lät det vara osagdt... dels bar denna målarepojke i sin konstiga själ, inte tu tal om det, redan spirande frön till en framtid af lofvande sort. Det kunde komma dagar, då hans dukar blefvo värda att plocka från väggen och förvandlas till rörligare värden. Och då...

Så kom det förliden höst en engelsk laxfiskare på genomresa till Arvika. Det var en dag kort innan Englands bank tog sig orådet före att höja diskontot och välla sjögång i penningarnas värld. Han kom stånkande i automobil med chaufför och betjänt, men förresten alldeles ensam. Framför Jeppa Lars' stuga höll vagnen och betjänten sprang af och riste i dörrn och kikade sen genom fönstren. Jo, nog var det rätt, här bodde visst en målare, men huset var tomt. Det blef ett spörjande och letande efter artisten. En pojke sprang i väg

nedåt backen och drog honom hem. Han kom, lång och skäggig, med duken på ryggen, färglådan i hand, kring anklarna fladdrade lärftrocken, fotsid och fläckig, fårad af trötta veck.

Lorden sträckte två fingrar mot skärmen på sin mössa och visade ett kort från en herre, som en gång på sommaren varit där från Göteborg och köpt en af Jeppa Lars' pärlor. Det blef handskakning, herrarne logo mot hvarandra. Lorden släpptes in. Jeppa tecknade mot sina läppar som vore han döfstum, tog cykeln och rullade i väg efter tolk.

Under tiden rumsterade lorden på egen hand i kulan, höll tafvelsyn och njöt, sjönk i tillbedjan inför dessa springande vatten, denna stillsamma sol öfver klippor och träd, beslöt att rensa hyddan och ta alltihop med i bilen, till London, till sitt galleri. Så när Jeppa Lars äntligen kom hjulande med Luncwist, John W. Luncwist, som kunde språket, var valet redan närapå klart.

Jeppa Lars gick och knäckte sina paranötter och blinkade lite förlägen vid farmarens saftiga öfversättningar af lordens många *splendid, all right* och *very nice!*

— Han säger, förstär'u, att den där *picturen* är sabla styf, begriper du! Han vill ta dem allihop med till sitt *köntri* — förklarade tolken på sitt hemvända emigrantmål.

Jeppa Lars förstod mycket väl och staplade upp nya hundratals kronor på de andra han redan summerat ihop i sitt huvud.

— *How much?* — mumlade lorden grötigt, som låg det en kiselsten och rullade rundt i hans mun.

— Han frågar *how much* du tar för den? ilade John W. sin ovetande landsman till hjälp.

Jeppa lade nötknäpparen från sig betänksam och gjorde sig redo att visa tre uppsträckta fingrar, men lorden såg dem streta alla fem. Och han brummade:

— Well, så säger vi fem! — innan Jeppa ens hunnit blinka.

Hvad det gick i för rasande fart att tjäna pengar, när man först kom i gång! De två hundra extra föll något för burdust i hans hatt, han var ovan, de togo andan ifrån honom strax, han blef närapå haj. Men kryade till sig och svarade själf ett bekräftande:

— Well! — så oförskräckt kallblodigt, att Luncwist tänkte: jo, bara den där blir lite varm i kläderna... då skall man få se!

Så gick det vidare, duk efter duk, som på en lustig, lättlöpare auktions. Det fanns mycket att välja på. Jeppa Lars hade verkligen sträfvat och gnott detta år, han förvänaades själf.

Så kom äntligen den stora uppgörelsens stund. Lorden rätade ut sina tunna ben, spjätte som en gräshoppa färdig till språng. Han ställde sig att gräfva i kavajen efter plånboken. Jeppa hade summan klar på kronan i sitt huvud: 9,995.

— *Look here* — sade lorden och kråmade sig förmöget, i det han slog upp plånboken. Luncwist strök sin slåta haka:

— Titta, hör du, titta Jeppa, ska du se en syn!

Jeppa höll sig, knäckte nötter, såg i taket, tänkte smått: hvar skall jag härbärgera denna skatt... och hur bli af me'n.

Lorden letade i facken, fann det rätta, släpade fram fem stycken långa på tusen... sen fanns det inte fler. Det var slut, man såg botten, tomma facket. Nå, det var en plånbok med gömslen gudilof, om han bara hann öppna. Men det hördes intet af. Tvärtom slog han boken igen och sa:

— Det är allt hvad pengar jag har.

— Hvad är det han säger? — sporde Jeppa.

Använd endast

PANSAR-Emaljerade

KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s

tillverkad på landets modernaste stärkelsefabrik, utmärker sig särskildt för *hvit-het, renhet* och *styrka*.

KOCKUMS

GJUTNA GRYTOR.
Giffria. Solida.

KALMAR I:ma
- **RISSTÄRKELSE** -

Finnes hos hvarje välsorterad specialhandlare i hela riket.
OBS! Guldmedalj i London 1906.

Luncwist öfversatte skonsamt:

— Han säger han vill skriva ut en check åt dig på Värmlandsbanken, på det som är kvar.

— Well! — nickade Jeppa, trygg och tålmodig.

Men lorden slog ifrån sig med händerna och blottade betarna fryntligt:

— No, no check, no Värmlandsbank! — så mycket hade han förstätt.

Luncwist blef verkligen förlägen, riktigt häpen, första gången detta hände honom här i gamla världen, där ju eljes intet sker, som förmår skaka upp en man, som lefvat hinsidan klotet. Han hostade orolig. Jeppa tyckte det drog lite väl länge om. Då mumlade lorden:

— Jag har det som är bättre än både pengar och check!

Och därvid utvecklade han inför de förbluffade herrarnes ögon ett annat papper och ställde sig att peka på dess blågröna tryck:

Aktiebref å Kr 1000: —
uti

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund.
The swedish Association Lim.

Jeppa Lars tog papperet och höll det upp mot ljuset, synade det noga och log emot Luncwist:

— Det är inte illa! Grängesbergare är goda som guld, har Leksell sagt. Ger han mig fyra tusenlappar till af den här sorten, får han en femma tillbaka af mig, och saken är klar. Krångra öfver det på engelska, så gör du mig en tjänst.

Luncwist tog vid i en lång harang, men lorden syntes skaka sitt hufvud omedgörlig. Artisten var orimlig, han borde begripa att en enda aktie af denna goda sort var riklig betalning, en kärlekslön, som endast kom i fråga på grund af att lorden... nå ja, inte höll på detta främmande papper så starkt.

— Hur kan det då komma sig att ni lagt er till med det? — frågade Luncwist framfusig.

Lorden vred sig lite, log förlägen:

— Nå, vill ni ha reda på saken, jag har vunnit det på vad... i Göteborg... hur det gått till gör ju mindre. En gentleman och jag hade råkat i dispyt.

Jeppa Lars förmådde inte ta sina ögon från siffrorna i de fyra hörnens runda medaljonger. Där stod tusen och därmed basta. Hvem vill väl ta ett papper på tusen som valuta för fyra tusen niohundra nittio och fem? Han morrade till Luncwist:

— Tror du inte han är en svindlare, hva' sa? Luncwist vände sig artigt till lorden:

— Jo, min vän hemställer, om ers härlighet tillåter att han frågar en aktad person till råds angående papperets kurs?

— Never mind! — ropade lorden förekommande, gick fram och ställde en tafra tillrätta, sjönk ned i stolen och hängaf sig med utsträckta ben, oanfäktad af världen, åt sin konstnjetnings ofarliga sport.

Luncwist drog Jeppa Lars med sig:

— Fort, raska på... Brukspatron skall ge oss råd... Bums i väg till telefon!

Jeppa Lars traskade med, förbryllad och yr af dessa kastvindar, som störde hans stillsamma väsen obehagligt.

Det blef Luncwist förunnadt att framställa saken i luren för brukspatron Leksell, medan Jeppa själf tog emot svaret:

— Människa, slå till... de gör inte annat

än springa upp, de hoppar i luften, Grängesbergarna just nu. Jag ger dig sex tusen i dag, om en vecka får du sju.

— Ja men... ja men det står på aktien att den är värd bara tusen... det står att läsa i tryck — stammade Jeppa, misstrogen i det längsta.

Det rungade genom luren:

— Där ser du följden af att inte läsa tidningar... Det är du nog så god och bekvämar dig till, när du blir aktieägare.

Jeppa andades en fråga i luren, hvad tidningsläsning hade med aktier att göra. Brukspatron afbröt kort och bestämdt:

— Kom till mig i kväll, skall du få höra.

Och Jeppa Lars fick höra...

När lorden stufvat taforna in i bilen och farit sin väg, gick Jeppa tillbaka till staffliet, som han lämnat i skogsbacken, och ställde sig att sträfvä med sin Stilla oktoberdag, lugn som om ingenting hänt. Men på natten, när han vandrade hemåt från brukspatrons kurs i aktielärdom, stod det klart för hans själ: här måste prenumereras! Det var inte mer än hans plikt mot sig själf som kapitalist, som den länk han nu blivit i ringen af dem, som gunga upp och ned i vinst eller förlust på världsmarknadens böljor!

Som ett dammoln spred sig ryktet om Jeppa Lars' rikedom öfver hela Arvika by. Alla ville vara med och bestämma, hur pengarna, som växte för hvar dag som gick, bäst skulle förvaltas och brukas. En byggde i sin inbillning åt Jeppa en villa med köksträdgård, en annan förmodade och spådde, att nu torde han rätt snart igen börja äta biff. Man sände honom ut på resor, till München, där han varit, till London, som något nytt, till Amerika, hvarför inte... komma åter förgylld. Det fanns de, som tyckte han nu borde gifta sig... Vendela ville ju så gärna!

Hon hade velat länge, det lilla pyret, men Jeppa, som var så upptagen hade ingenting märkt, hvarken på henne eller på sig själf, ingenting. Han hade visserligen hållit till godo med hennes små vinkar om kostymen ibland och följt hennes råd att låta städa hyddan första söndan i månaden. Men eljes, hvad var hon för honom? Det visste han knappt. Omöjlig, om än sträfsam med sin målning, kunde inte ens teckna, var närpå färgblind, och valde af instinkt de mest kollriga motiv. Jeppa var sträng, men sa' ingenting till andra, hvad han egentligen tänkte om den lilla målarinnan, än det: hon gör sitt bästa... Men han tänkte: hon är duktig till annat... vådligt praktisk, född till husmor... eller kanske till kassörska hos patron. Men han visade sig också ej så sällan barmhärtig. När hon stätt och knogat hela dan vid stafflit bredvid honom, tre steg bakom, knäckt hans nötter, skalat äpplen, hemtat kaffe i en filt, gick han fram till hennes målningsduk och sa':

— Nå, lilla Vendela, hvad har du haft för dig i dag?

Och med några stolta sväng af sin pensel satte han då fason på en buske, en väg, en klipphäll och jämkade på färgen här och där. Det var hans tack för det hon höll honom med sällskap och teg. Men mer fick hon inte, fast det sken ur hennes ögon: stackars gosse, hvad vi skulle få det härligt, om han bara begrep!

Men han hade för sig att hon tänkte fortsätta måla ännu sedan hon blifvit hans fru. Och det var nog, han betackade sig, stumt, drog inte på min, och det fastän hon onekligen var näpen...

Jeppa gick och bidade hvar dags telegram

om hur Grängesberg steg, i jämnhöjd med hans feber. Djupt i hans kista låg aktien gömd, blott på lördagskvällen hände det, när han kom hem från Leksell, där han nu inte hörde talas om annat än detta, att han tog fram den och synade tingesten, grubblande öfver dess mystär. Den var sig utvärtes lik. Det stod fortfarande 1,000 i hörnen och i trycket tvärsöfver, och ändå var den uppe i de sex.

Då satte den sig tvärt, flera grader i ett tag, som en termometer om hösten damp den ned. Jeppa Lars blef allvarligt ledsen på sitt goda papper. Det kränkte hans tillit, hans ärliga tro på dess soliditet. Leksell sa: det är fuffens från Stockholm... Jo vackert! Det hördes från England ett besynnerligt ljud, som en åtdragen tumskruf... diskontot gick upp. Telegrafan förmålde: det blir storm... och den kommer långt fjärran ifrån... öfver hafvet.

Mr Luncwist hoverade: där ser ni hvad Amerika förmår... hvad vill ni, hvad kan ni göra mot kolossen?

— Den ramlar ju, din koloss! — kom svaret från brukspatron, bittert, förstämt.

— Inte när det väl hit? — bröt Jeppa Lars ut, med andan i halsen.

Brukspatron drog på svaret:

— Allt når hit... allt hänger samman.

— Vår fredliga vrå... Och världen, som är så stor!

— Den är liten, gosse, den är liten. Vi ligger alla som insyltade i samma å la daube. Petar man aldrig så lite på ett ställe med en knifspets, så skälver hela gelén...

Det lät hemskt, det var spöklikt, hvad kunde man då inte befara af världen, där det skedde så mycket. Om det ändå fanns en möjlighet att skilja på det som var glädjande och ledsam, oskadligt och till fördel för aktien, af allt det som hände...

— Tänk om det blir krig! föll det Jeppa Lars in — då är vi räddade... Då behöfs det ju järn.

— Då faller allt pladask! — afgjorde Luncwist.

— Men strejken, som hotar? — hördes Jeppa lite blygt.

— Tala inte om den, jag blir sjuk, — sa patron.

— Tvärtom — insköt Luncwist — låt den komma just nu, det passar utmärkt, en paus... då det ändå inte finns något att göra.

— Ja, men stämningen, bror... den som lyfter och bär våra papper.

— Våra papper! — kom en suck från artisten.

Och allt detta satt Vendela och hörde på. Men när Jeppa gick hemåt, upptändes han så sakta af harm mot själfva de högsta...

Nog borde regeringen... när inte arbetarna själfva förstodo hvad det gällde för landet, att få frid, att hålla platsen i täflan med andra nationer... Tänk ett papper var allt hvad han hade att dras med och det vållade så tunga, svåra kval, denna enda fattiga lapp. Tänk då på de många, som har flera, Leksell som har ett skrin fullt, medan andra har ett skåp, hela hvalf, hela rum, miljoner, hur det måtte kännas, när det ryker... då Jeppa för en enda var så illa därän.

Det blef värre ändå, hvar skulle det sluta, dag för dag kröpo kurserna nedåt öfver lag... Sälj, drömde han en natt att någon ropade högt. Då vore han fri... hvad betydde dessa kronor... men han kunde inte... spänningen... turen, hvilken stund som helst hade vi medvind igen.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förtut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till **Expeditionen af Idun, Stockholm**, erhålles inom Sverige **portofritt**:

Idun 1892	2: —	Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas)	5: 50
Idun 1893 (nr 1 felas)	2: —	Idun 1907 (med julnummer)	6: —
Idun 1895 (utan julnummer)	2: —	Iduns julnummer 1894	0: 20
Idun 1902 (med julnummer)	4: —	Iduns julnummer 1898	0: 20
Idun 1903 (med julnummer)	4: 50	Iduns julnummer 1905	0: 50
Idun 1904 (med julnummer)	5: —	Bargarderoben 1905, komplett	2: —
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas)	5: —	Bargarderoben 1908, nr 4 o. 5 felas	2: —

LÄS!

Det gick sakta med taflorna nu. Hvem kunde väl samla sitt sinne kring färgernas flyktiga, skiftande lek, när verkliga ting stodo på spel!

Vendela såg, hur allt mer ohågad han blef och det gjorde henne ondt.

Hon kom som vanligt och knäppte på rutan och sporde:

— Är du färdig, så vi kan ge oss i väg? Har du ingenting jag kan hjälpa dig med?

Nej, han tänkte inte gå i dag, var inte upplagd, men ville hon stöka i huset gick det an. Så kom hon in och hela förmiddagen förflyt med allehanda småting, slå spik i väggar, dekorera, spänna dukar, fernissa upp ett och annat han gjort. Hon kokade kaffe, de rökte, läste dikter, hon spelade luta, sjöng lustiga visor. Han ringde på sin nya telefon för att fråga Leksell hur det gick. Då blef Vendela stött, hon tog bladet från munnen och gaf honom besked. Hvad var det för ett sätt af en konstnär att låta sig snärjas så där af ett spel. Ty hvad var väl detta annat än en sorts lotteri, där vinst och förlust berodde på slump, åtminstone på något som låg utanför hans räckvidd, dunkla krafter, som han ingen inverkan hade på, lömska ränker af människor, som sutto någonstans, likt spindlar i ett nät och passade på när flugorna kommo och snärjde sig och sprattlade sig trötta, så de värnlösa föllo ett byte för den, som var hjärtlös och rik nog och påpassligt vaken att bita dem ihjäl. Men ett låna sig längre till detta grymma skådespel, det borde då han vara för god till. Ja, hvad tyckte han själf?

Den lilla damen stod upp och bevisade med pekfinger lyftadt i vädret, att Jeppa Lars de sista par veckorna skött sig så illa, att hade hans papper, den rysliga aktien, sjunkit nära ned till noll, ungefär, så var han då på god väg att sjunka om kapp med den, djupare kanske... Jaha, just det, ty det heter med rätta: ju högre träd, ju större fall... Och han var ett träd af de höga! Hvad, bara han ville låta aktien fara, och lägga sig i selen igen, måtte han väl vara karl måla ihop så mycket som behöfdes att skicka till Stockholm nu på våren, till ersättning för allt den engelske röfvaren tog med sig. Och då var han ju ofvanpå igen...

Jeppa Lars förbluffades och drog i allt smälare strimror skalet af bananen, han höll på med och teg. Aldrig nånsin hade så många skopor sanning på en gång öst ut öfver hans syndiga hufvud. Han skämdes, hon hade ju rätt, hvad var det för ett narrspel han inlåtit sig på. Låt andra, som inte ha annat att göra, som förstå det lite bättre, låt dem ge sig in på finanserna, men han...!

Men om Vendela fick märka hur grundligt han var stukad, hur ångerköpt, förintad, då flöge ju respekten sin kos. Det gällde rycka upp sig. Han frågade spetsigt och hårdt:

— Är du kanske spekulant? Vill du köpa aktien, kanske?

Hon skiftade färg. Det var styggt, inte saken, men tonen. Han behöfde väl inte vända det så, göra narr, när han ändå förstod hennes mening. Men hon samlade sig, bet tänderna ihop. Därpå log hon, helt vänligt, slog händerna samman och ropade med sin klara lilla röst:

— Ja, ingenting hellre!

Där fick han, det lättade, han plirade skälmsaktigt:

— Det skulle du allt tycka om, att få den till priset för i dag!

— Visst inte, Jeppa. Det vore att plundra dig, att ta den fattiges sista skjorta...

— Nå, nå, så illa står det väl inte till.

— Jag köper den på leverans! — afbröt hon manhaftigt. — Om tre månader ger jag dig sextusen för skräpet eller sju om du vill. Står den högt eller lågt till den tiden gör det samma, jag tar den ändå. På ett villkor: att du kapar telefontråden, skänker tidningen för resten af kvartalet åt skolläraren och inte med en tanke, än mindre med ord snuddar vid denna... denna sorgliga affär.

Nu blef hon rörd, hennes stämma slog klick. Jeppa reste sig upp, gick bort och lade handen ömt om hennes nacke. Det hade han aldrig någonsin gjort förut, så länge de ändå hållit hop. Och han sade:

— Du är en liten stolle, Vendela, det är du.

— Hvad menar du? — klagade hon.

— Om du inbillar dig att jag står att muta... Nej, vet du hvad...

— O, gör det... för min skull.

— Nej, vet du hvad, då känner jag ett mycket bättre sätt. Vi bildar bolag.

— Du menar ett konsortium! — och hon stirrade på honom förvåntansfullt.

— Du får kalla det för hvad du vill. Förlofning är kanske det riktiga.

— O, Jeppa!

— Vänta lite!

Hon ville dra honom till sig, han fortfor: — På det viset byter vi helt enkelt: du får min Grängesbergare...

— Och hvad får du då?

— Jag tänkte få dig.

— Det går för sig, men jag vill ha mera... Jag vill också ha dig.

— Det glömde jag bort. Det ansåg jag vara en post, som knappast var lönt att föra upp. Men mina löften... dem ger jag dig.

Och han böjde sig ned och kysste hennes bäfvande mun.

— O, Jeppa, hvad vi skall arbeta!... jublade hon.

Aj, det hade han rent förgätit, hon målade ju, och hur!

— Nej inte du, Vendela, du skall inte arbeta, bara jag, du skall se på.

— Ja, men jag har ju inte gjort annat hela dagarna... Jag kluddade ju bara för att få vara hos dig.

— Den som anat det förut!

Och han slöt sina ögon af lycka.

Ett nödrop.

EN ARTIKEL i Idun af 4:de april i år: "Friskt vågadt, hälften vunnet," i hvilken märkt E. R—m redogör för en ungdomsförening, som hon för några år sedan bildat på landsbygden, har haft till följd att snarlika nationella ungdomsklubbar startats af behjärtade kvinnor på flere håll i vårt land. Samma artikel har föranlett en ung bond-dotter från Bohuslän att gifva Idun en bild af det glädje- och bildningsfattiga lif, som ungdomen i de sirängt Schartauanska bygderna därnere är hänvisad till. Hennes skrifvelse, hvilken vi i nästan oförändradt skick här nedan införa, klingar som ett nödrop ur mörkret. Må det väcka och besjåla dem, som kunna bringa ljus och hjälp.

JAG KAN ej beskrifva hvilken känsla af glädje och tacksamhet jag erfor vid genomläsandet af artikeln: "Friskt vågadt, hälften vunnet" i Idun den 4:de april. Tacksamhet mot E. R—m för hennes behjärtansvärda arbete att vilja sprida litet solsken och glädje

till den bortglömda landtungdomen, och för hennes upprop till andra att följa exemplet.

Ja, det var visserligen ett rop, ett nödrop från djupen, ty att nöd råder härvidlag kan ej bestridas. Men det är märkvärdigt att nu, då så mycket göres, eller kanske rättare sagdt, skrives om folkupplysning och folkbildning, så blir landsbygden, som bäst behöfde det, oberrörd. Ja, ungdomens glädje- och intresselösa tillvaro ute i de mörka bygderna kan ej fattas af dem, som ej erfarit det.

Stadsbons föreställning om landet, utflykt i det gröna med kaffe, sång och musik med kamraterna och vänner är en illusion, som ej existerar för landtbon.

Nej, men om du har lust och följa med en tripp ut på landet t. ex. en söndag, så skall jag visa dig lifvet där i dess rätta gestalt. På förmiddagen skall man naturligtvis gå i kyrkan för att höra på de dundrande straffpredikningar, som hvarje söndag serveras där. Och sedan den långa eftermiddagen — ja, i den duger det att gå ut och sällskapa med kamrater, ifall det funnes några att sällskapa med. Ånej, de få allt, liksom en själf, vackert sitta inne och lyssna till ännu en predikan, som far läser ur någon andaktsbok. Världsliga böcker får man ju inte ens tänka åt, och tidningar, ifall man af nåd tillåtes ha någon, läses helt enkelt ned. Apropå tidningar så kommer jag nog sent att glömma så många böner och tårar jag fällt, för att få pengar att läsa en viss liten tidning, som i många år varit min bästa vän. Och det ej af ekonomiska skäl, utan för att det "är syndigt" att läsa tidningar.

Ja, det fordras oförsagda och energiska kvinnor att ta' upp arbetet på sådana trakter, där trånga fördomar äro så inrotade och där präster och styresmän äro afgjorda fiender till allt hvad upplysning och bildning heter. Och att det är hög tid till ingripande i nämnda riktning, därom vittnar den mer och mer tilltagande emigrationen, hvars grundorsaker man nog har att söka i ofvannämnda förhållande.

Och ännu en orsak hvarför landtungdomen ger sig till städerna eller lämnar sitt land, är de högre klassernas förakt för allt hvad bönder och bondland kallas. Öfver allt hvart man kommer, får man höra sådana uttryck som "dumma bonde", "rå bonde", "bondkratt" o. d., och sådana titlar äro föga smickrande.

Men hvad är orsaken till detta förakt? Äro då bönderna verkligen så dumma? Inte så att de äro sämre utrustade å förståndets vägnar än annat godt folk, utan att de förefalla råa och plumpa i sätt och uppträdande, åtminstone en stor del, det kan ej bestridas, men hvems är felet?

Och ett är säkert, att om nuvarande förhållanden opåaktadt få fortvara, så kommer helt visst socialismens vindar att sopa den efter upplysning och människovärde förgäfvades trängande landbefolkningen med i sin förödande orkaner. "Kom ihåg att de äro barn af en tid, som lärt både dem och oss, att arbetaren lever ej af bröd allenast," som E. R—m säger. Upp, samloms kring bildningens fana!

Till sist ett hjärtligt tack till E. R—m och en önskan att många må följa hennes exempel!
BOHUSLÄNSKA.

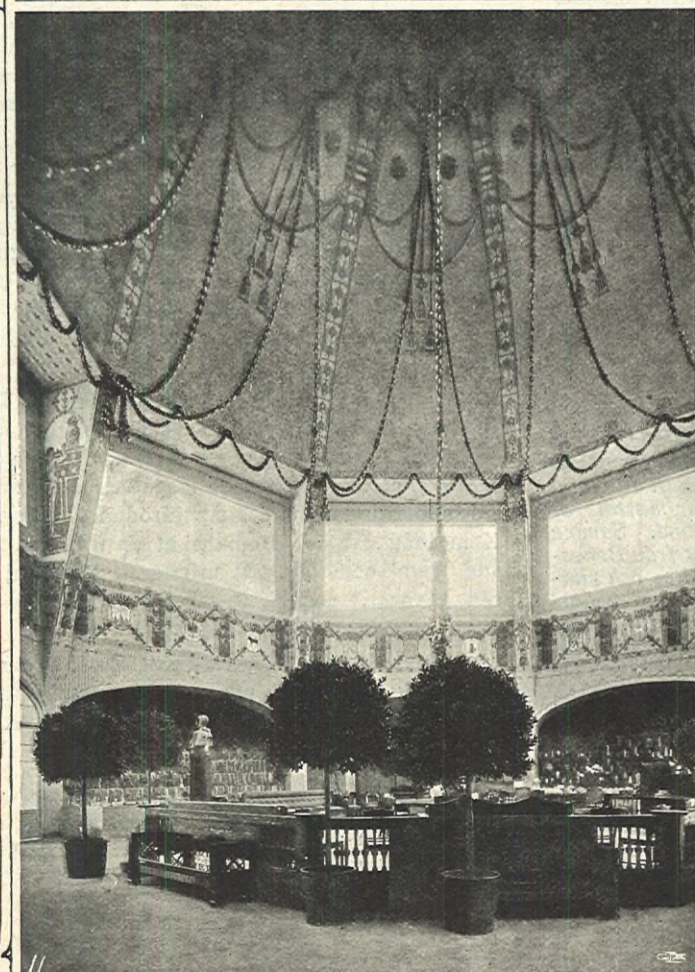
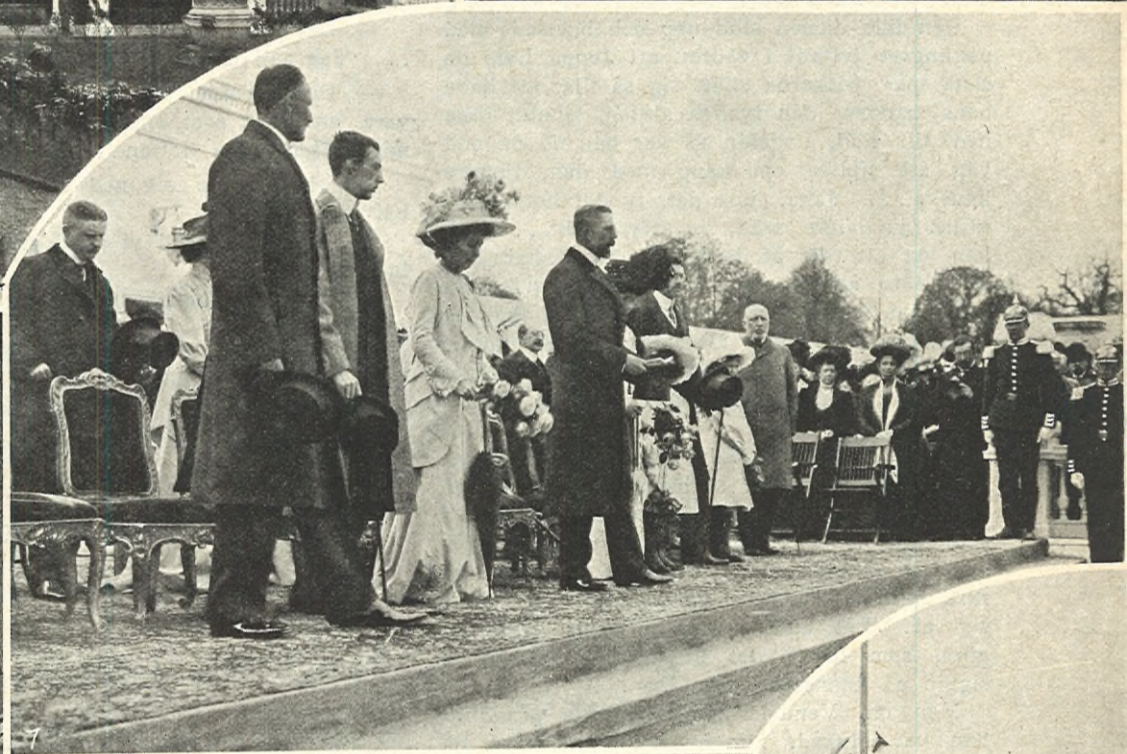
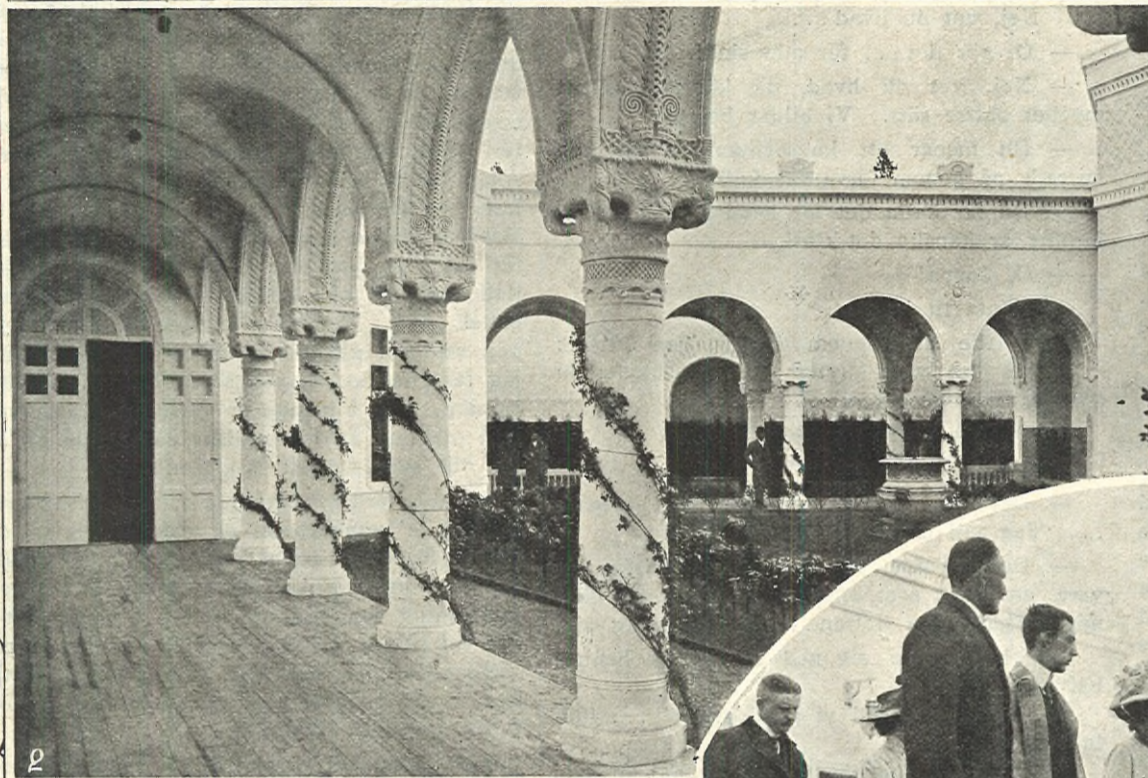
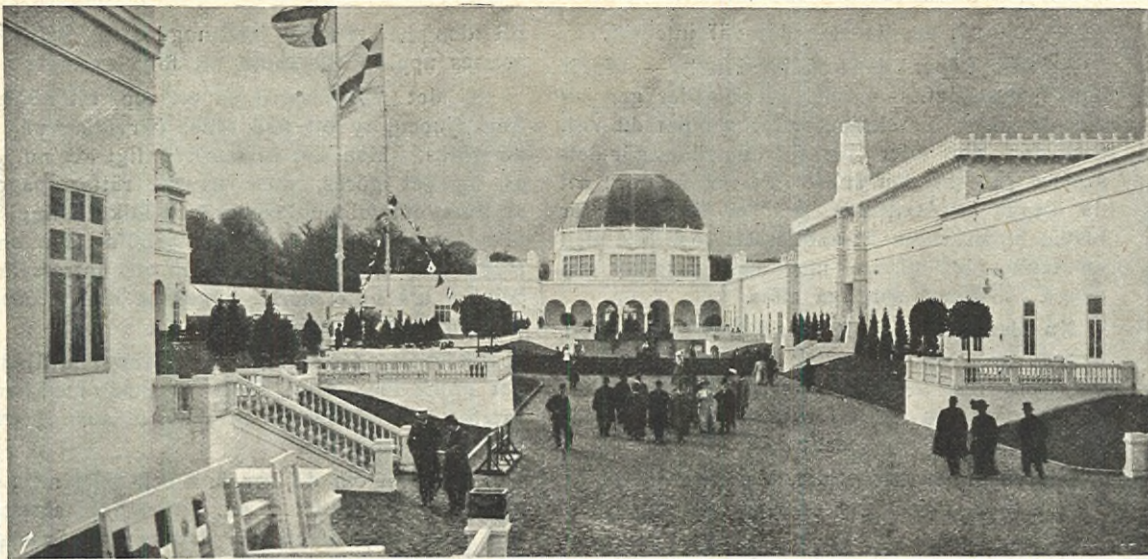
E. R—m tackar för vänlig uppmuntrande hälsning. Då jag kommer till Bohuslän i sommar, vore det mig en glädje träffa "Bohuslänska", och ber jag därför om adressen i bref till E. R—m, Iduns redaktion, Stockholm.

Landets främsta

litterära och konstnärliga illustrerade familjetidning bör ej saknas i något hem. Pristäfplingar hvarje vecka. Helt år 6:50, halft år 3:25, lösnummer 12 öre.

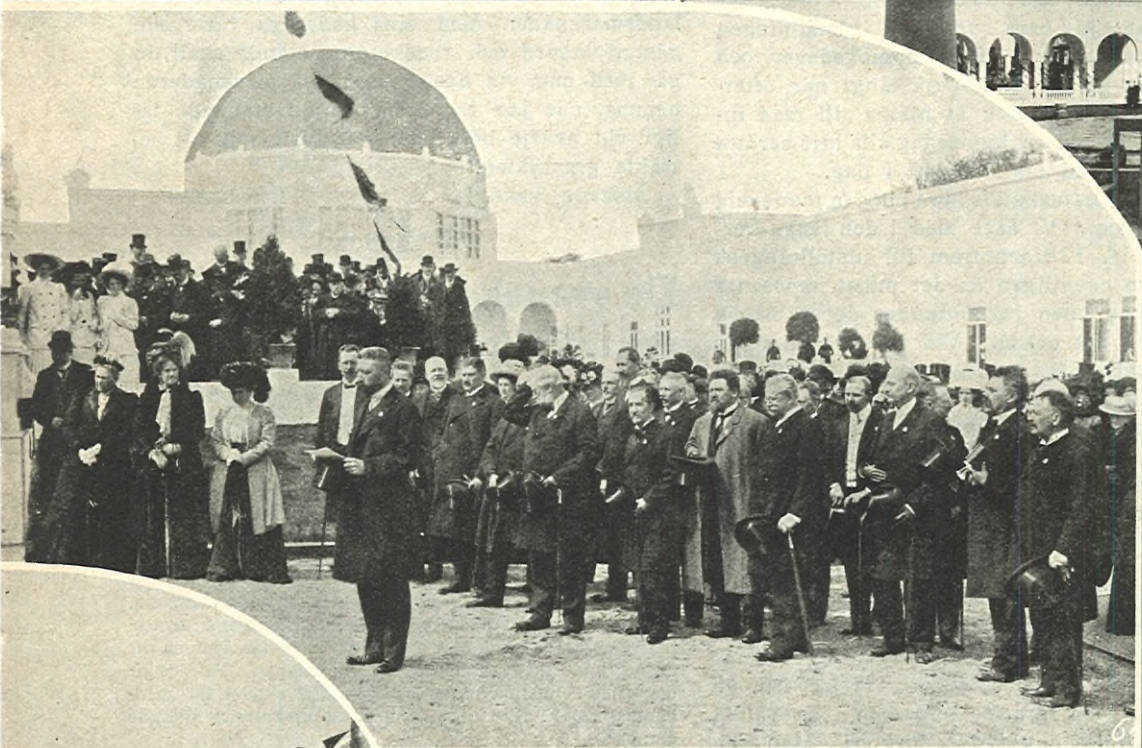
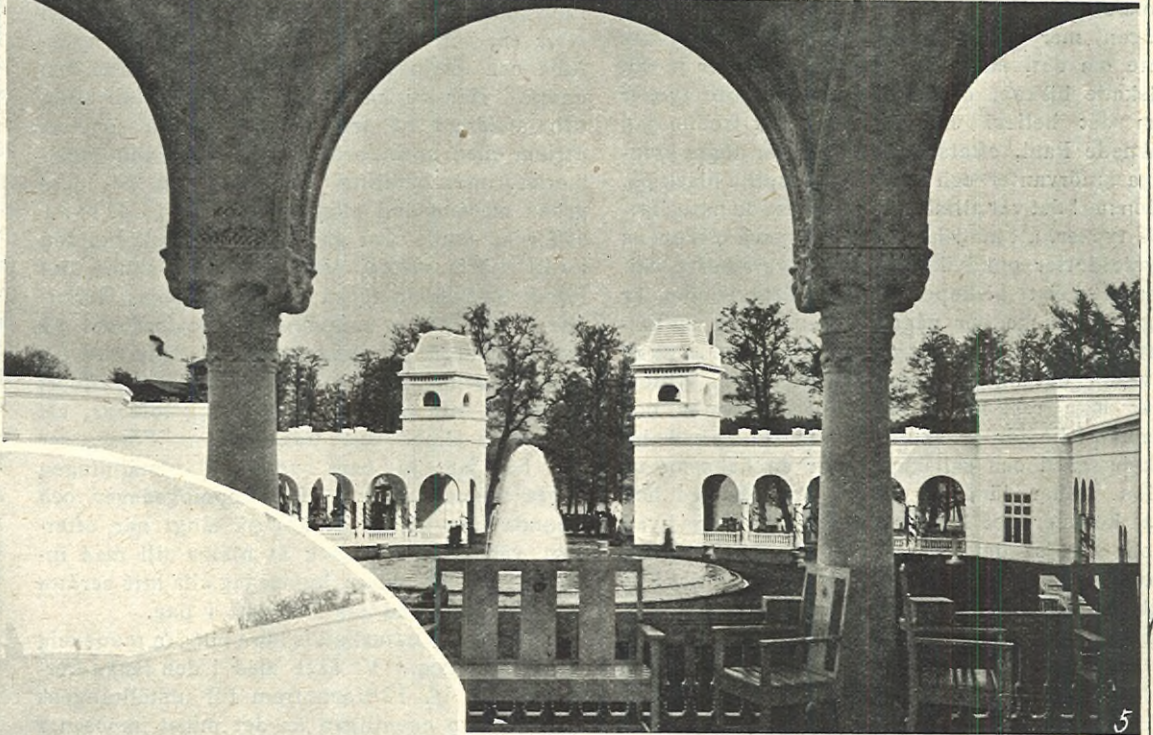
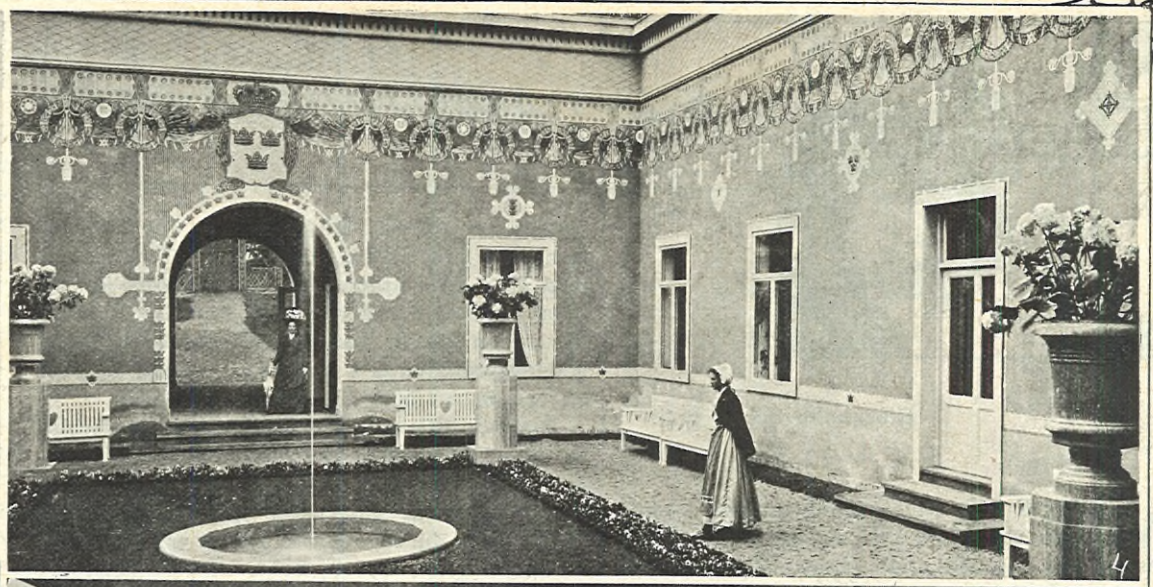
IDUN

Då portarna

KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN OCH DESS ÖPPNANDE. A. BLOMBERG FOTO. 1. STORA GÅRDEN. 2. KOLONNADEN VID KGL. PAVILJONGEN. 3. ÖPPNANDE. 4. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 5. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 6. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 7. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 8. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 9. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 10. DE KUNGLIGA PERSONERNA GÖRA RONDEN GENOM UTSTÄLLNINGEN MED LANDSHÖFDING SVEA. 11. NÅGRA MINUTERS VÄNTAN. 12. IDUNS RUM MED

a öppnades

TRA GÅRDEN. 4. GULA GÅRDEN. 5. ENTRÉN FRÅN SJÖSIDAN. 6. PRINS EUGEN TALAR. 7, 9. KONUNGEN FÖRKLARAR UTSTÄLLNINGEN ÖPPNAD LIUS OCH D:R FOLCKER SOM CICERONER. 11. DET INRE AF KUPOLHALLEN MED SLÖJDFÖRENINGENS, PORSLINS- OCH GLASBRUKENS DESS VÄRDINNA FRU THYRA LÖFBERG.

Hillevis ströftåg på utställningen

I.

Stockholm den 5 juni.

Ä. B.!

VI HADE ett litet meningsutbyte i brevskrivningsfrågan, som du minns, innan jag reste, och jag höll styft på att någon korrespondens utöfver vykort kunde jag icke bestå någon mer än min bästa väninna. Du tyckte inte om det, men min bästa väninna är ju du, älskade biskop, och nu kanske du inte tycker om det heller? Jag antar, att du trodde jag menade Paul, eftersom jag icke har några kvinnliga anförvanter och vänner att spilla bläck på. Men nej! det var alltså icke Paul, fast du naturligtvis tycker, att landshöfdingens son och biskopens systerdotter oundvikligen måste vara bästa väninnor, helst biskopen, Gud ersätte honom, är ogift och icke har någon annan dotter än Hillevi. Och nu skall jag säga dig, ä. b., ett skäl, hvarför det alls icke kunde vara Paul. Hillevi har icke rest för ro skull till Stockholm och ämnar icke för ro skull försaka sin älskade biskops gård och sällskap under en hel sommar. Hon ämnar lära sig något, och på hvad hon lär kommer det kanske en dag att hänga hvad hon blir, så det är oerhördt viktigt, men det fattar alls icke Paul. Du, ä. b., fattar det inte riktigt heller, men du är äldre och mildare, och så är du så svag för Hillevi.

Jag har en plan, ser du, som jag inte kom att nämna för dig, innan jag reste, och jag är inte riktigt säker på, att jag talar om den i dag heller, men just emedan jag har den, kommer jag att göra min flit med studier på utställningen. Hvad jag är glad, att jag är fullvuxen och får vara med denna enastående sommar — ty du vet att det är första gången vi ha en allmän svensk utställning för konsthandverk och konstindustri — och hvad jag är tacksam för dig och dina utmärkta relationer. Paul skulle förakta mig, men jag fäster mig inte vid deras politiska färg, så länge den går till mina hattar och förresten jag får vara med på allt och snoka och titta och inhämta kunskaper. Jag förlåter dig att du är en gammal högerbiskop för din inflytelserika och älskvärda släkts skull och den verkligt stilfulla högergarderob du skänkt mig. Ä. b.!

Allt hvad jag ser, och jag ämnar se *allt*, skall jag berätta i mina gedigna brev, så vinner vi två saker. Du slipper läsa tidningarna på egen hand, nu när jag är borta, och jag får ett värdefullt arkiv, när jag kommer hem igen. Men hvad tycker du Paul skulle ha sagt, om han fått gedigna och konstindustriella brev från mig? Paul som har sådana strängt turkiska åsikter om kvinnans sfär och i all synnerhet om min.

Om jag brytt mig det minsta om att lirka med honom, skulle jag ju ha kunnat afväpna honom genom att frambära min älsklingsidé, att utställningen på Djurgården är ett stort, hvitt och rikt hem i en gammal lummig trädgård vid sjön med skuggiga hästkohvalf ut till inbyggda gårdar, där springvattnen plaska, medan väggarna ligga österländskt slutna och

skydda för sol och blickar alla de hopade skatterna därinne. Paul skulle då blifvit slagen med sina egna argument. Man behöfde ju icke säga honom, att gårdar och rum äro fulla af folk, som gå ur gemak i gemak och beundra lysningspresenterna i det nya hemmet, och att en och annan äfven beundrar Hillevi.

Älskade biskop, om du vore hälften så världslig som jag, skulle du vara i sjunde himmelen! Du skulle vara så glad att du lefde och fick vara med, dina ögon skulle bländas och fröjdas när du såg de stora linjerna stå stolta mot luften, när du upptäckte alla de omsorgsfulla Bobergska detaljernas skönhetskatte efter en, och när du träffade på den ena nyckfulla och förtjusande öfverraskningen efter den andra. När du kom in på "Gula gården" stilla och afstängd af freskoprydda murar som ett atrium med springbrunnar i midten och blomorna rundt omkring och vandrade på dess gröna marmorsand eller hvilade dig på de hvita sofforna, skulle den gamla sentimentala skalden i ditt hjärta vakna, och drömmande skulle du i första hvitklädda flicka se din ungdoms Hermione i den hvita manteln och opalspannet på axeln, hvarpå jag genast skulle dra dig med till vattenrutschbanan. — I ett anfall af straffbart öfvermod var det sannerligen jag lofvade, att du skulle slippa läsa tidningarna. Först, ser du, har jag ju bara varit på utställningen några timmar under själfva öppningsdagen och sålunda inte hunnit se allt på långt när, eftersom väl en timme gick åt hjälpa till med invigningen, och vidare hinner jag alls inte berätta dig ens allt hvad jag har sett i dag.

Men du vill naturligtvis höra hur jag redde mig på invigningen. Vi åkte med i den långa korgen vid 1/2 12-tiden fram till utställningens ingång, som egentligen är det minst imposanta af alltsamman, men jag förmodar det är någon mening med det också. Vid landsvägen stodo små improviseradt osnutna ungar och tittade stort på oss stora, som åkte förbi.

Vi fingo plats som "utställningskommitténs damer" på ena sidan af terrassen på stora gården, och nedanför utbredde sig folket, men det hade bättre utsikt än vi. Ju närmare man kom intill de kungliga, ju finare blef det, regeringen satt på sin bänk som en skolklass med Lindman ytterst som ordningsman, och allra närmast var hovvet och diplomatiska kåren. Jag hade en springa fram till madame Dumba, österrikiska ministern ryska fru, en blek blond och graciös ung dam i en väldig flat gul hatt — ack förlåt, biskop! Men nej, du skall icke slippa, förr än du fått höra om kronprinsessan, som kom klockan tolf i sällskap med kungen, prinsessan Ingeborg, hennes små flickor och alla prinsarna. Jag vet nämligen inte om du förstår, att den du innesluter i dina böner hvar söndag i din domkyrka är den mest förtjusande och älskliga unga varelsen en gammal biskop någonsin kan knäppa händerna för. Du skulle sett de två ljusa kalla färgerna i hennes dräkt: tunn heliotrop och tunnt grågrönblått, sommarglädje och sommarvemod. De sade mig så mycket, att jag tapade bort början af prins Eugens tal, när han anhöll att kungen måtte förklara utställningen öppnad, men det är jag rädd, att du får läsa om i tidningarna, likaså de ord om konstindustriens framsteg och arbetets betydelse, hvarmed kungen svarade, när han invigde utställ-

ningen. Det var solsken, musik och friska vindar i flaggorna, och Hillevi kände sig dådlystet fosterländsk.

Älskade biskop, jag har en kvart på mig, och på den skulle jag släpa dig genom hela utställningen? Bort det, men du skall få dig en liten dufning i alla fall, för att inte verka alltför okunnig, om ni tala dagshändelser på en paus i nästa konsistorium.

Så hör: utställningen omfattar konstindustriell undervisning, d. ä. tekniska skolor o. d., hemslöjd — från Härjedalen genom hela Sverige till Skåne, — glas och keramik, sammanfördt i Slöjdföreningens stora "Salle d'honneur", textilkonst från Handarbetets vänner, Nordiska kompaniet, Svensk konstslöjd och Licium (och när tiden kommer, skall jag låta dig veta allt om paramantarbetena), guldsmeds- och andra smidesarbeten, rumkonst, fotografier och bokhandverk (där vore något för ditt bibliotek, men du har naturligtvis inte råd, när det gäller dig själf som vanligt). Detta är den stora byggnaden, sedan har du egna-hemsbyggnaderna, som jag ännu inte besökt och så, du asketiska, men fördragsamma prelat, nöjesafdelningen och restauranterna, där kungliga och andra fester gingo af stapeln på öppningsdagen. Jag talar inte om för dig något om den saken, när du kommer hit måste du naturligtvis ändå besöka hufvudrestauranten på Biskopsudden och dricka vin med mig och mellan pilarnas och alarnas grenar se båtarna skjuta förbi genom inloppet. Du skall, om du eljes lofvar mig att uppträda i den höga veckade doktorshatten, slippa utsiktstornet, komiska utställningen, rutschbanan och Jamestowns undergång, men genom landsmarknaden med sina hederliga varor, sin gästgifvargård och "sockerpinnastånd" skall du gå med mig vid handen som på marknaderna hemma, när jag var liten och du stannade tåligt vid hvarje bord, där det lyste mig att betrakta grannlåten.

Älskade biskop!

HILLEVI.

De svenska kvinnornas första allmänna rösträttsmöte.

KNAPPT HADE rösträttsarbetarna återvänt från London, förrän de måste rycka in i luckorna, som väntade dem bredvid de hemmavarande, och biträda med förberedelserna för sommarens stora rösträttsmöte: mötet den 18 och 19 juni här i Stockholm. Resultatet af arbetet är hittills det, att ett program nu är fastställt, och då vi anta, att det intresserar de många landsortsbor, som vilja kombinera en resa till utställningen med den första, stora generalmönstringen af rösträttsvännerna, meddela vi några detaljer ur detsamma.

Högkvarteret för mötet är Tennisaviljongen i Idrottsparken, där antagligen diskussionen bollar komma att ges och tas med snabbhet och skicklighet. På förmiddagarnas enskilda möten, tillgängliga endast för medlemmar af F. K. P. R., komma att diskuteras följande ämnen:

Fredagen: Rösträttsfrågans ställning till andra kvinnointressen, Erfarenheter från det första rösträttsarbetet, Redogörelse för London; lördagen: Hur rösträttsarbetet bedrifves i England, Partipolitiken och kvinnornas rösträttsfråga.

Bägge dagarna anordnas offentliga möten, vid det första på fredagen tala bl. a. kyrkoherde Hallberg och doktor Gulli Petrini. På lördagen är friluftsmöte på Saltsjöbaden med fröken Anna Whitlock och fru Ruth Gustafson bl. a. som talare. Detta möte föregås af en gemensam middag å Saltsjöbadens restaurant.

Medlemskort till mötet erhållas å Rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6 efter den 14 juni.

Under förberedande är ett litet propagandablad med korta uppsatser af bekanta pennor. Det kommer att säljas på Stockholms gator under mötesdagarna för 10 öre och som frivilliga tidningsförsäljare väntas åtskilliga rösträttsvänner komma att fungera. Genom detta hoppas man kunna leda publikens uppmärksamhet på det faktum, att de svenska kvinnorna hålla sitt första stora allmänna rösträttsmöte.

Mot skafsår,

tryck, ömma fötter, försträckningar m. m. rekommenderas Fil. Dr. P. Håkansson's Salubrin af alla, som genom rätt användning lärt känna det. Partilager hos Geijer & Co, Stockholm.

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerat omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

“Som agnar för vinden.”

En berättelse från jordbäfningslandet.

För Idun af Astrid Ahnfelt.

(Forts. och slut.)

FEMTE KAPITLET.

Öfverge mig inte, mamma!

A FRESANS dag var inne. I dörren till den stora baracken försiggick utdelning af födoämnen. Hundra säckar mjöl buros bort på starka ryggar, tusentals burkar med konserveradt kött fördelades mellan väntande skaror, likaså rika förråd af ris och makaroner. Professorn ledde själf arbetet, och ve den, som kom igen två gånger och därmed sökte tillnarra sig en annans ranson! Då blef det ljungande blickar och stränga ord.

Expeditionens filter och halmmadrasser skänktes äfven bort, och operationsfältets apotek och förbandsartiklar anförtroddes åt den unge scylla-medicinaren, som skulle inrätta ett slags sjukhus i den nu tomma baracken.

Klockan fyra var tåget väntadt, och något öfver tre gjordes uppbrött.

I hällande regn och hela tiden entusiastiskt hälsade af den tillströmmande befolkningen tågade “de sjuttio” i slutna trupp mot den ofvanför hålvägen belägna stationen. Passerande förbi kampanilen till den lilla strandkyrkan kastade en och annan en blick in genom det nära jordytan belägna gallerfönstret. I stället för flittjufven satt där nu ägaren till den gula madrassen. Han hade nämligen kvällen förut, beväpnad med en hvasslipad knif, lagt sig i bakhåll för den unge läkaren, som hotat honom med revolvern. Mordanslaget upptäcktes dock i tid, och fyra handfasta karlar gjorde vägen kort till arresten.

Signora Giulia böjde sig öfver den låga muren ofvanför hålvägen och lyfte Paoluccio högt upp: — Säg nu farväl till din födelsestad, Paoluccio!

Den lille fäktade med armarne och tog sig mycket näpen ut i sin skära mössa, som blifvit tillverkad af flanell ur förbandsförrådet.

— Evviva Paoluccio! Han gör nu sin lycka! Han blir med tiden en heder för Scylla! Han blir vårt tack för hvad som blifvit gjordt för oss! ropade de församlade, och det viftades med mössor och sjaletter, och det ropades evviva på nytt, men denna gång för professorn och hela hans expedition.

Järnvägsstationen var till största delen förstörd. Ett brådskjul hade blifvit uppfördt till väntsal. Och väntan blef lång. Den ena timmen släpade sig fram efter den andra, men intet tåg syntes eller hördes af.

Arm i arm vandrade de unge männen fram och åter på perrongen med uppslagna rockkragar och dito paraplyer, men professorn gick så fördjupad i tankar, att han icke tycktes lägga märke till det ösande regnet, utan höll sitt paraply hopspändt i handen.

En liten figur i trekantig hatt, som skjutits långt fram i pannan, och iförd en fotsid kaftan, gick för sig själf och försökte göra sig så osynlig och obemärkt som det var honom möjligt.

Den engelska missen, hvilken slutit sig till Lucilla och signora Giulia alltsedan den kvällen hon återvände från San Roberto, hade tillsammans med dem sökt skydd inne i den improviserade väntsalen, där Mariuccia låg på sin bår, lycklig och stolt öfver att ha fått signora Giulias penningbörs anförtrodd i sin vård. Allt som oftast lyfte hon en smula på hufvudkudden för att visa Mandarinen, som satt bredvid henne, att hon nog förstod sig på hur man skulle taga

vara på värdeföremål. Och Mandarinen sade brava! men hvar gång signor Guido kom och tittade i dörren, skyndade hon sig att gömma skatten på nytt. Den där Guido var så förfärligt retsam och kunde kanske hitta på att ta det anförtrodda godset ifrån henne. Här-made han kanske inte ständigt hennes sicilian-ska dialekt! Hon visste mycket väl, att det hette *partire*, men om det i stället roade henne att säga *partire*, behöfde inte Guido skratta åt det. — Inte sant, Mandarin? Och Mandarinen försäkrade på heder och tro, att ingen kunde tvifla på att hon kunde sin riksitalienska minst lika bra som den där retstickan Guido.

Stationsföreståndarens hustru och fyra barn hade icke varit sena att komma in och hälsa på Mariuccia och Paoluccio. Den senare upväckte i synnerhet deras allra lifligaste intresse.

— Han är bestämdt hungrig! utropade den äldsta flickan, en tolfåring med fina, täcka drag, och som redan hade något moderligt öfver hela sitt väsen. Med dessa ord försvann hon ett ögonblick och kom tillbaka med ett stort glas getmjölk, hvars innehåll Paoluccio icke var sen att tömma intill sista droppen. Sedan blef det en täflan mellan de tre små systrarne, om hvem som skulle få försöka att söfva honom, men till slut afgick den äldsta med segern. Hon visade sig nämligen vara fullkomligt inne i konsten att vagga ett barn på armarne.

De båda yngsta fingo nöja sig med att hålla i hvar sin flik af hans sjal.

Gossen i syskonskaran, en nioåring med ett par mörka, strålande ögon, berättade att alla hans klasskamrater omkommit. — Vi ska resa härifrån, sade han. — Pappa tänker försöka att få en station i Piemont. Här vill vi inte vara längre.

“*Fuge Crudeles terras, fuge litus avarum,*” mumlade signor Carlo, som satt på bänken bredvid. Men efter en stund tillade han: — Kärleken till födelseorten dör dock icke ut. Det döjer icke länge, förrän alla vill återvända dit där de blifvit födda och vuxit upp.

När klockan närmade sig åtta, ljöd ändtligen den så länge väntade signalen, och ett par minuter senare ångade tåget långsamt in på perrongen.

Det uppstod nu en vänskaplig strid om besittningstagandet af de nästan tomma kupéerna, d. v. s. alla hade ju först kappats om att utvälja den bästa platsen åt professorn.

Facklor fingo göra tjänst i stället för gas eller elektriskt ljus, men det ihållande regnet släckte dem gång på gång, och då blef det stor villervalla på perrongen, där den ene sprang den andre i vägen.

Mariuccia bars in i en tom bagagevagn, och där instufvade sig äfven signor Carlo, Guido, Mandarinen, doktor Ruggiero, signora Giulia med Paoluccio, Lucilla och den engelska missen.

Några egentliga säten erbjöd icke kupén. Det blef ingen annan råd än att ersätta det felande med kappsäckarne.

— Klart? ropade stationsföreståndaren från perrongen.

— Klart! svarade lokomotivföraren.

Tåget hade redan börjat sätta sig i gång, då Paoluccios lilla nyförvärfvade väninna kom springande med ett par ägg i handen. — Det är till Paoluccio, det är till Paoluccio! Han kan bli hungrig under vägen! flämtade hon och sträckte sig på tå för att försöka att titta in genom det fönster hennes pappa pekat ut.

Mandarinerna räckte fram sin hatt och däri nedlades gåfvan.

— Adjö, adjö! ropade Rosalia.

— Ba, ba, ba, svarade Paoluccio, som med signora Giulias hjälp sträckte sig ut genom fönstret.

Ännu en signal, och så susade tåget bort, under det hufvud vid hufvud trängdes i kupéfönstren och en sista hälsning sändes den stad, där så mycket nöd och elände bevittnats.

Först tjugufyra timmar senare, med tolf timmars försening, rullade tåget in på Neapels station.

Smutsigare och sotigare resande ha väl aldrig blifvit skådade. Värst därän voro de som suttit i bagagevagnen, och de voro dessutom så ledbrutna och så trötta, att de knappast förmådde hålla sig upprätta. Med den sofvande Paoluccio i famnen sjönk signora Giulia ögonblickligen ned på en bänk på perrongen, och hon var knappast fullt medveten om de afskeds-hälsningar hon utbytte.

Några minuter senare kom professorn och förkunnade, att han ställt om ett par hyrkuskvagnar och att det genast skulle bära af till Nya Kliniken.

Ändtligen kunde Mariuccia få lämna sin bår och bäddas ned i en riktig säng. Hennes hand omslöt krampaktigt signora Giulias börs. Hon hade icke ansett hufvudkudden för ett tillräckligt säkert gömställe under resan och hvarken sofvande eller vaken velat lämna den lilla väskan ifrån sig.

Paoluccio omhändertogs af en vänlig sköterska och begärde icke annat än mjölk och så åter mjölk.

— Adjö tills i morgon, Mariuccia! sade signora Giulia och böjde sig ned för att kyssa den lilla flickan.

Mariuccia släppte väskan och slog armarna om halsen på signora Giulia. Stora tårar stego henne i ögonen, och så brast hon ut i häftiga snyftningar: — Nej, nej, du får inte gå ifrån mig! ropade hon. — Du får inte!

— Det skall jag inte heller göra, om du gråter, försäkrade signora Giulia. — Men ser du, förklarade hon — jag skulle så väl behöfva få mig ett bad och för första gången sedan nyårsnatten ligga afklädd. Du vet kanske inte att jag aldrig tagit af mig så mycket som skodon eller klädning under hela denna tid. Men om du gråter, så skall jag sitta på den där stolen hela natten.

Mariuccia sväljde och sväljde och torkade ifrigt bort sina tårar. — Nej, jag vill i stället, att du skall få ha det riktigt bra i natt, sade hon slutligen med stadig stämma. — Men lofva mig bara att komma riktigt tidigt i morgon bitti!

— Jag skall inte bara komma tidigt utan äfven ha en vacker docka med mig till dig.

— En docka! Mariuccia lyste upp öfver hela ansiktet. — Jag skulle gärna vilja ha en med blondt hår, sade hon, en smula tveksam om det gick an att oombedd yttra sig om, hur hon önskade sig dockan.

— Du skall få en med blondt hår och blåa ögon och som kan blunda och sitta och stå och röra på armar och ben.

— O! Mariuccia tappade nästan andan af förtjusning. Så gick det ett nytt uttryck öfver hennes växlande drag. — Stackars Paoluccio, sade hon, hvad får han?

— Han skall få en skallra och en ring af ben att bita i.

Signora Giulia och Lucilla togo ett rum på ett hotell vid via Toledo. Det första de sade till om var ett varmt bad, hvilket de sedan njöto som kanske aldrig förr i sitt lif. I Scylla kunde de ju blott tvätta ansikte och händer vid brunnen borta vid hålvägen. Och de hade icke väl lagt hufvudet på kudden, förrän de voro djupt insomnade, icke ens ägnande en

Uppgift lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till hvar figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta Pappersmonster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmonster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmonster 50 öre, Kragmonster (Pellerin) 50 öre, Kappmonster 60 öre, Nationaldräktmonster 1 kr. Monster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af lifvidd insändes till Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm Iduns Mönsterafd.

tacksamhetens tanke åt den ljufva vissheten, att inga jordstötter skulle komma att störa dem i deras hvila.

Tidigt följande morgon begåfvo de sig allra först till ett stort beklädnadsetablissemang, där Lucilla valde sig en enkel sorgdräkt. Det svarta floret lyckades blott till hälften dölja hennes skönhet, som efter den njutna hvilan åter kommit till sin fulla rätt.

I leksaksboden stötte de ihop med signor Carlo, Mandarinen och Guido. Fullastade med paket begåfvo de sig därpå allesammans till Nya Kliniken.

Det dåliga vädret höll fortfarande i sig. Regnet öste ned i strömmar. I ett gathörn stod en blomsterförsäljerska. Signor Guido kunde knappt motstå frestelsen att räcka Lucilla några doftande rosor. Men hon skulle kanske upptaga det illa? Kanske var han henne ännu alltför mycket en främling?

Signora Giulia gick och tänkte på hur svårt det skulle bli att skiljas från Mariuccia och Paoluccio, isynnerhet från den förra, som hon hade kommit att hålla af som hade hon varit hennes eget barn. Men signor Carlo hade ju redan åtagit sig ansvaret för den föräldralösa, och hon skulle nog komma att få det bra hos honom på alla sätt. Signora Giulia sade sig, hvilken lycka det var, att han var bosatt på landet, så att den rikt begåfvade lilla flickan skulle få utveckla sig i frihet, icke få sin egenartade natur snedvriden i en statsskola, där uppfostringssättet är lika för alla.

En sjukvårdare öppnade dörren till Mariuccias rum.

— En bland våra patienter, som nyss fick höra, att ytterligare två messinesare kommit hit, ber att få komma in, då han har en förhoppning om att det kanske är anhöriga till honom. Den talande steg tillbaka för att lämna plats åt en högväxt man med mörkt, vågigt hår och högra armen i band.

— Lucilla!

— Fulvio!

Men innan Fulvio hann sluta Lucilla i sina armar föll hon afsvimnad till golvet.

Sekunden därpå var sjukvårdaren tillbaka med en läkare och en madrass, som försiktigt sköts under den alltjämt medvetlösas.

— Det är kanske bäst, att hon icke genast får se er, när hon åter öppnar ögonen, sade läkaren till Fulvio. — En alltför stark sinnelse- rörelse kan kosta henne lifvet eller förståndet.

I detsamma slog Lucilla upp sina mörka, strålande ögon. — Glädjen dödar icke, sade hon med en stämma, som klingade som sång.

Fulvio grep hennes hand och kysste den. — Jag har begråtit dig som död, om jag än längst in i hjärtat närde en svag förhoppning. Därför, när jag fick höra om er ankomst hit, ville jag genast öfvertyga mig — —

Lucilla lade sin hand på armen han bar i band. — Du är sårad!

— Men redan så godt som återställd.

— Jag var och sökte dig i ruinerna... jag ropade ditt namn... I detsamma slocknade glansen i hennes ögon. — Är din... är din hustru också här? frågade hon med skälfvande läppar.

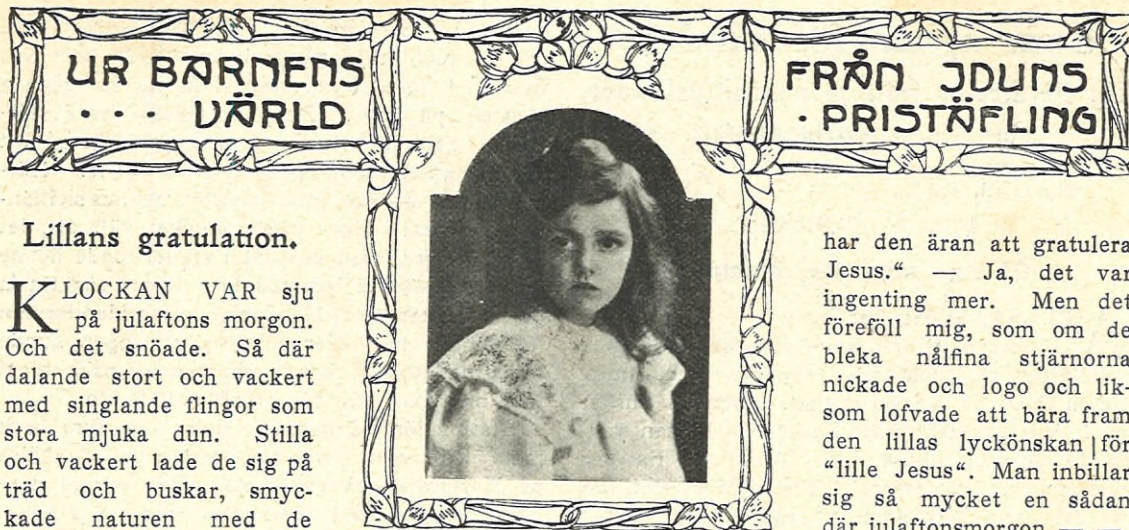
— Jag blef sårad vid mina försök att rädda henne. Men det var en död jag försökte rädda.

Lucilla förblef länge tyst, under det tårarne sakta runno nedför kinderna.

— Det gör mig så godt att tänka på att du försökte rädda henne, sade hon slutligen och lade hans hand mot sin kind.

Signor Guido stod vänd mot fönstret, arbe-

Idun

Lillans gratulation.

KLOCKAN VAR sju på julaftons morgon. Och det snöade. Så där dalande stort och vackert med singlande flingor som stora mjuka dun. Stilla och vackert lade de sig på träd och buskar, smyckade naturen med de hvitaste pärlor, en och en, tills de blefvo många. De liksom vågade sig till små drifvor på de solfjäderslika granarna.

Kvällen förut hade jag haft mitt fyraåriga flickebarn i mitt knä och försökt att med skimret af sagovärldens finaste strålgjans klargöra legenden om det lilla Jesusbarnet, hvars födelsedag firades på julafton. Hur han i en krubba först slog upp de undrande ögonen, hur stjärnan ledsagade herdarne och alla dessa vackra drömmar, som sedan följa ett emottagligt barnasinne. Lillans ögon stodo hungriga och liksom "på skaft" vid alla upplysande händelser, som jag omkring gossen Jesus timrade upp som en strålande byggnad. Och jag såg, att hon följde utvecklingen med skälfvande sinne. I de långfransade ögonen hängde slutligen två tunga droppar. Jag tror, att barnens tårar väga mer i den stora vågskålen än mycket annat, som i mänskors ögon anses värdefullt. När jag tänker på barndomens jul, så tycker jag, att ingen annan borde berätta för barnen om julaftonens betydelse än mamma. Hur det är, så drömmer man sig in i sagan, då man är liten. Ett kungarrike är det, ett haf af ljus och betydelse, och där sjelfva de florslätta darningarna i sagens unga björkar få ett skimmer af älflandets trolleri. Och därför må alltid mamma öppna portarna till sagolandet — —

Nå, så var det på julaftons morgon. Lukten af hembakadt saffransbröd och gran och lack slog emot mig, då jag kom ut i salen och just öppnade försiktigt barnkammardörren. Mörkt var det därinne, men jag skyntade vid fönstret en liten vit gestalt i lång nattskjorta. Rullgardinen var af fumliga små fingrar till hälften uppdragen.

Där stod hon och såg på några bleka kvarglömda stjärnor på himmeln i morgonskymningen. Och så hörde jag en liten röst, som sade, i det nattskjortan *neg* för himmeln: "Lillan

tande på att bibehålla sin sjelfbehärskning. Men efter en stund smög han sig obemärkt bort, sökte sig fram genom korridoren, famlande som en blind, öppnade på måfå en dörr, kom in i ett tomt rum och kastade sig raklång ned på golvet.

Till slut kom afskedsögonblicket mellan signora Giulia och Mariuccia.

— Kära lilla Mariuccia, vi måste nu säga hvarandra farväl för en tid, men så fort jag kan kommer jag och hälsar på dig, och du skall också komma och hälsa på mig.

Mariuccia såg upp med en förvånad blick.

— Reser du förut till Capua? Väntar du inte på mig och signor Carlo? Och hvad menar du med att jag skulle komma och hälsa på dig?

har den äran att gratulera Jesus." — Ja, det var ingenting mer. Men det föreföll mig, som om de bleka nålfina stjärnorna nickade och logo och liksom lofvade att bära fram den lillas lyckönskan för "lille Jesus". Man inbillar sig så mycket en sådan där julaftonsmorgon — —

STELLA.

Nicke och Doy.

NICKE VAR fem år och döfstum. Han var den äldste af två bröder och då hans moder, som var klen och sjuklig, af läkare blifvit ordinerad lugn och stillhet, blef Nicke, som var en riktig liten vildbasare till pojke, för en tid sänd till sin mormoder, en äldre prästänka på landet. Här fick Nicke, stadsbarnet, lefva riktigt friluftslif, fick se och vara med om ofantligt mycket nytt, som väckte hans lifliga intresse, och blef inom kort hönsens och ankornas men framförallt Doys, den store, lurfvige gårdvarens, vän. Mer än *en* godbit gick genom Nickes hand till Doy och nästan dagligen såg man de två under vildt jubel tumla om på gårdsplanen.

Jag hade en tid vistats som gäst hos Nickes vördnadsvärda gamla mormoder och hade under den tiden i hög grad lyckats vinna Nickes förtroende och mer än en gång hjälpt min stackars lille stumme vän ur iråkade svårigheter under hans halsbrytande lekar. Hur väl förstod icke han, som blifvit nekad talets sköna gåfva, att med minspel och handrörelser få fram hvad saken gällde, när han sökte min hjälp! Särskildt står en händelse lifligt för mitt minne. Jag var en dag nyss inkommen i mitt rum efter en uppfriskande promenad, då Nicke mer än vanligt häftigt kommer inrusande. Strida tårar runno nedför hans kinder och den största förskräckelse stod att läsa i hans lilla uttrycksfulla ansikte. I tro, att han gjort sig illa, tog jag honom i min famn och försökte med smekningar lugna honom, men Nicke slet sig häftigt lös, kastade sig ned på golvet och började krypa på händer och fötter omkring i

— Mariuccia, jag skall ju resa till Florens till min bror — —

Mariuccia såg och såg på signora Giulia, och blicken började bli stel och glasartad. Var det inte nog med att hon förlorat föräldrarne och systemen och mostern? Hvad var meningen med det här? Skulle hon inte mer... I detsamma slog hon armarne om halsen på signora Giulia. — Mamma, mamma, öfverge mig inte! ropade hon under strömmande tårar.

Och så kom det sig, att signora Giulia satte sig ned och skref ett bref till brodern, hvori hon underrättade honom om att hon icke kunde komma tillbaka utan skulle bosätta sig i Capua för att bli en andra mor för en liten flicka från Messina, som vid jordbävningen förlorat alla de sina.

SLUT.

Hvarje husmoder bör prenumerera på **Barngarderoben** Hvarje sömmerska likaså. 12 häften årligen.

Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr. Lösnummer 30 öre.

Spalten om Böckerna

En stockholmsfru
på världsomsegling m.m.

rummet, under det han lät tungan hänga ur ena mungipan. Med ens förstod jag: det gällde Doy! Jag tog min förgråtna vän under hakan, tittade honom fast i ögonen och sade långsamt: Doy? En glädjeglumt kom i Nickes ögon, en hastig kyss på min hand till tack att jag förstått, och så drogs jag med till Doys "stuga" och där stod Doy — bunden vid "stuguknuten" med ett rep, knutet till ränsnara, om hans hals. Doy hade aldrig förr varit bunden och stretade därför af alla krafter att komma lös; allt värre drogs repet åt och inom kort skulle han kväfts ihjäl, om jag icke skyndsamt befriat honom. Från den dagen kände Nickes tillgifvenhet för mig och Doy inga gränser och så snart man visade honom ett rep, rynkade han pannan i djupa veck och stampade vredgadt med foten.

ROSA BRANDT.

Deltagande.

TILL PÅSKEN fick Pytte från staden med de många kusinerna en låda innehållande en hel hönsgård, inklusive ägg och andra kycklingar, allt af läckraste choklad. Pytte älskade choklad, men ännu högre älskade han höns. Därför blefvo läckerheterna leksaker och blott tupparnas röda sockerkammar offrades åt njutningens gudomlighet.

Nu förhöll det sig emellertid så, att Pyttes mamma älskade choklad mer än leksaker. Och därför hade äfven Pyttes mamma fått sin påsk förljufvad med ett halft kilo choklad.

Ett halft kilo choklad är som bekant ungefär ingenting. Och medan Pytte stod vid matsalsfönstret och lekte med sin hönsgård, satt mamma i salongen och lefde i minnet af ett halft kilo choklad.

Då föll en stor tjock höna i golvet och sprack. I två stycken gick den, och Pytte kom och visade hur den suttit.

Det var synd både om hönan och Pytte, det medgifves. Men nu var dock den hönan expedierad, och i själva brottytan såg chokladen alldeles särskildt läcker ut. Och därför sade mamma:

— Då ger du väl mamma den ena biten?

— Nej! sade Pytte.

— Åjo, får jag den ena biten!

— Nej, det är synd! vidhöll Pytte och sprang åter in i salen för att fortsätta leken med hönsen.

Pytte hade ju rätten, och vid sådant fall kunde det ej komma i fråga att bruka makten. Men pappa tyckte ändå, att bra många skäl talade för uppfyllandet af mammas önskan. Och för att på hjärtats väg söka förmå Pytte att afstå sin halva höna, började pappa klappa mamma och i synnerligen ömkande ton klaga:

— Stackars lilla snälla mamma, som inte fick smaka chokladhönan, stackars lilla snälla mamma!

Pytte slutade plötsligen att leka och började lyssna. Jämmern och smekningarna forto:

— Stackars lilla mamma, som alltid är så snäll mot Pytte och köper hem så mycket godt till honom, och nu fick hon inte smaka Pyttes chokladhöna! Stackars lilla snälla mamma!

Då rördes det lilla varma hjärtat, och i full fart kom Pytte springande — icke med chokladhönan men med tårade ögon och framsträckta händer. Han stannade vid mammas stol, drog ned hennes hufvud, klappade och kysste och deltog i den allmänna smärtan:

— Stackars lilla mamma, som inte fick smaka chokladhönan!

ERNST EKMAN.

(Fortsättes.)

EN I SITT slag ganska ovanlig bok utgöra de "Korta breff från en lång resa" som nyligen utkommit på Wahlström och Widstrands förlag. Vi ha i dag nöjet återge ett porträtt af den distingerade författarinnan, fru Elsbeth Funch, f. Nisser, en i hufvudstadskretsar mycket uppburen dam,

Fru Elsbeth Funch f. Nisser.

och bland annat en af ordförandena i Handarbetets Vänner. På ett par lustiga snapshots från den intressanta resan, återgifna här nedan, få vi också skåda henne mellan de stolta rödskinnen "Fredsmäklaren" och "Vilde Jägaren" samt uppkrupen på maharajans af Jeypur elefant.

UTAN TVIFVEL skall det intressera Iduns läsarinna och helt säkert äfven deras män och deras bröder att följa med på en "up-to-date"-rundresa kring jorden. Icke så grundligt som på Humboldts tid, men med en rad upprullade taflor från lif och strid på andra delar af vårt rullande klot af så god kolorit att man spårar kvinnan med färgsinne och smak bakom den penna som ofta i hast, men med raskt och säkert grepp väft inslaget i detta brokiga förstlingsarbete. Bilderna äro mångahanda och texten munter och äfven lärorik, det är med andra ord stil på texten hvilket måhända jämte författarinnans textila auktoritet vill vara en borgen för att hennes många vänner inom detta område med glädje se hennes reseintyck befordrade till trycket. All den charm författarinnan vid sina små älskvärda föredragsaftnar kunde lägga öfver framställningen är väl icke nu med, då resan skildras i bokform, men på sina ställen gör sig en munter vändning förtjusande pikant och sannerligen tror jag icke att i sommar många följa fru Elsbeth och hennes man i andanom på resan vid de trefna läseaftnar man nu arrangerar i familjekretsen, å sommarnöjet, på segelturen, å badorten eller å högfjället. Bilderna härinvid visa författarinnan med de vilda indianer i väster, i U. S. A., och å en kunglig elefant i öster, i Indien.

Utrymmet förbjuder mig citera ur den lifliga följderna af i brefform gifna småtaflor men vill jag med erkännande åt den utstyrsel förläggarna gifvit boken på det varmaste rekommendera densamma. Priset kan i första ögonblicket synas högt — men det är ju en resa kring jorden. Hvem gjorde den billigare?

R. WIESELGREN.

Af Johan Nordlings roman "Siljan, en bok om Sveriges hjärta," af hvilken 20,000 exemplar på halft annat år utsåts från förlaget, har nu presslagts den sjätte upplagan (21—23:e

tusendet), som snarast möjligt distribueras till hrr bokhandlare.

Iduns boklista.

C. E. Fritzes förlag:

Sjösagorna om Late Jim; af Olof Högberg. — Skonerten Sjöfogeln och andra skisser af Richard Melander. (C. E. Fritzes enkroneböcker.)

Albert Bonniers förlag:

Hr Hans Magnus Nordlinds efterlämnade papper. — Bref från Victoria Benedictsson (Ernst Ahlgren) till Karl och Matti af Geijerstam; utgifna af Matti af Geijerstam. — Samlade skrifter af Oscar Levantin: Svensk Litteratur II. — Mästerverk ur världslitteraturen. 11. Grefve de Camors, af Octave Feuillet. — Höga visan; roman af Hermann Sudermann.

Wilh. Billes förlag:

Ur gläntor och snår; skisser af A. T. Gellerstedt. — Dikter af K. A. Melin. Första samlingen. 2:a uppl.

Fr. Skoglunds förlag:

En gammal ungarls moral; roman af William J. Locke. — Richard Everton; en lifshistoria af Marie Corelli.

E. A. Weijmers förlag:

Modern sykonst; praktisk lärobok i konsten att förfärdiga dam- och barnkläder med cirka 1,000 illustr. — Tekniken, handledning och uppslagsbok för alla tekniskt intresserade, af G. Neudeck. Bearbetad för svenska förhållanden af dr E. Schaffer.

Hugo Gebers förlag:

Bakom svarta masken; af E. W. Hornung. — Chifferskriften, af Maurice Leblanc. —

Fröleén & Comp:s förlag:

Fröleéns handböcker. 9. Sveriges grundlagar, af dr K. Hagman. 11. Trehundra goda frukosträtter. 12. Kommunallagarna, af dr K. Hagman.

Åhlén & Åkerlunds förlag:

Där hafvet börjar; af Valdemar Lindholm. — Nygifta; af Anna Baaßgaard. Öfvers. af Elisabeth Kuylenstierna-Venster. — Jules Vernes underbara resor i illustrerad billighetsupplaga. 1. Jordan rundt på 80 dagar.

Diverse förlag:

Fyra små troll; af Helene Voigt-Diederichs (N. P. Pehrssons förlag). — Rådgifvare för amatörfotografer; af Nils Bouweng. (Wettergren & Kerbers förlag). —

SEDAN JAG sist skref i dessa spalter, har våren kommit, nu för oåterkalleligen sista gången. Den har lurat oss minst en gång i veckan, ända sedan den första vårpoetissan satt i en snödrifva med ylle om

Min spalt,
ditt spalt
alla vackra
flickors
spalt

Ritad och skriven
af
Waldeck.

magen och en istapp i hufvudet och sjöng med nyligen afbrutet ben om

Du lilla blyga sippa,
du vårens nippetippa etc.

och till de sista dagarna i maj, då den betänkligt rödnäste poeten satt på den nyligen öppnade Operaterrassen, inhöjd i ett dussin röda filter, hämtande inspiration ur ett halft dussin äggstoddar till den ståtliga dikten

Nu ser jag göken gala,
nu kvittrar sommarns svala, etc.

Vårens härvaro är således oomtvistlig. Det är några af dess företeelser jag nu skall tala om.

Vi ha haft en Barnens dag äfven i år. Dess resultat har varit sämre än förut. Gifmildheten tycks bli mindre år för år, och fortsätter det så där, kommer Barnens dag snart nog att se ungerär så festlig ut som teckningen utvisar.

Så ha vi haft kapplöpningar på Gärdet, gynnade af samma vackra väder som vanligt. Antingen få vi uppskjuta dessa löp-

är inte bra. Man vill ha kullen mera vid och på sned. Ska det vara nödvändigt? Mössan blir ju i alla fall så ofta på sned. Däremot är förslaget om guldkant inte så dumt — genast lite gladare. Hur skulle det vara med en nattmössa?

Ett ganska säkert värtecken är Saltsjöbadsejournen, som hvarje år vid den här tiden börjar sin badsejour ute vid den mondäne badorten. Det är numera intet tvivel om detta afgrunds väsens existens, och en förmodan, att Saltsjöodjuret helt simpelt skulle vara den af tidningspressen på sista tiden illa trakasserade Belzebub, som med

bad och friluftslif söker hela sina förstörda nerver, låter ju ganska passabel.

Men i och med utställningens öppnande är sommaren definitivt här, och ett vackrare sommartecken får man leta efter. Men vet ni hvarifrån den påhittige Boberg fått idéerna till sin kapriciosa och luftiga arkitektur? Jo, helt simpelt från de moderna fruntimmershattarne, och icke alls från meloner, apelsiner och krokoner, som elaka männskor vilja insinuera. Och vackrare förebilder får man leta efter. Eller hur? WALDECK.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 13—19 JUNI 1909.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägggröda med hackad rökt sill; mjölk; kaffe eller te med godt hvetebröd. Middag: Kejsarsoppa; gratin med spenat; persiljespäckad lammstek med spritärter; glassmaräng.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynströt med mjölk; gratin på sill; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Fläskkotletter med pressad potatis; filbunke.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; köttbullar med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetariansk juliennesoppa; stekt sik med gräddsås och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; delikatessill med färsk potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Späckad godkallefver med potatis; nyponsoppa med vispad grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; kallefver med gräddsås (rester från onsdag) med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Åredd buljong med ostsmörgåsar I; rismjölspudding med saftsås.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynströt med mjölk; strömmingslåda med färsk potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt oxbringa med grönsaker; krusbärskompott med grädde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; »pytt i panna» (rester från fredag); ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sillpudding med äggstanning; mondaminkrämer med mjölk.

RECEPT:

Gratin på sill (f. 6 pers.). 2 sillar, 3/4 lit. rå potatis, 2 små rödlökar, 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.

Beredning: Sillarna uttagas, sköljas väl och vattenläggas i 12 tim. Därefter aftagas skinn och sillarna fläkas. Ryggbenet och alla småben borttagas noga och hvarje silhalva skäres i 6 bitar. Potatisen sköljes, skalas och skäres i tunna skivor. Löken skalas och hackas fint. En eldfast omelettform smörjes med kallt

Finast i smak
och
näringsrikast
äro
VÅRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)
Hafregryn • Hafremjöl
PÅKETER.
Vårgårda
Proten-hafremjöl!

smör och beströs med stötta skorpor. På botten af formen lägges ett hvarv potatis och två hvarv sill. Öfverst lägges smöret i flockar och därofvän på strös skorpor. Anrättningen stekes i god ugnsvärme 3/4 tim. och serveras som frukosträtt.

Köttbullar (f. 6 pers.). 5 hg. benfritt oxkött, 2 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späck, 1—2 ägg, 2—3 kkp. mjölk eller vatten, 1/2 kkp. stötta skorpor, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 msk. salt, (1 msk. fint hackad portug. lök, 1/2 msk. smör till löken).

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 2 kkp. kokande buljong eller vatten.

Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten. Späcket skrapas, skäres i tärningar tillika med köttet samt drifves 3 ggr. genom köttkvarn. Äggen och mjölken eller vattnet vispas upp, de stötta skorporna illäggas och få stå och svälla 1 tim. Köttet arbetas med kryddorna och skorpblandningen omkring 1/2 tim. eller tills färsen blir sammanhängande, som en deg. Om så önskas tillsättes den fint hackade löken, fräst i 1/2 msk. smör. En tackjärnspanna upphettas långsamt, smöret brynes däri. Köttbullarna formas med 2 träskedar, doppade i varmt vatten och nedläggas i det heta smöret att brynas på båda sidor, de läggas därefter i en järnkastull, det kokande vattnet eller buljongen påhålles, locket pålägges och köttbullarna få genomsteka under 1/4 tim. Såsen afredes, om så önskas.

Vegetariansk juliennesoppa (f. 6 pers.). 2 lit. växtbuljong: 1 blomkålshufvud, 1/2 lit. jordärtskockor, 1 moröt, 1 palsternacka, 1 stor purjolök, 1/4 selleri, 1/2 burk konserverade arter, 1 liten knippa persilja, 4 lit. vatten, 1 msk. salt, 1 msk. smör (20 gr.), 1 litet saladshufvud, 2 små

morötter, 1 palsternacka, 1 liten purjolök, 1/4 selleri, 2 msk. smör (40 gr.), 1 tsk. socker, salt, hvitpeppar.

Beredning: Grönsakerna och rotsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i små bitar och påsättas jämte saltet och smöret i kallt vatten att koka med tätt slutet lock omkr. 6 tim. Buljongen silas därefter genom en i hett vatten urriden servett eller ylleduk, och färgas, om så önskas, med litet brynt socker. Saladshufvudet och rotsakerna sköljas och ansas samt skäras i fin a strimlor. De brynas därefter i smöret och sockras, den kokande växtbuljongen tillsättes och soppan får koka omkr. 1/2 tim., hvarefter den afsmakas och serveras med rostadt bröd.

Nyponsoppa (f. 6 pers.). 1/2 lit. nypon, 3 lit. vatten, 1/2 kkp. krossocker, 2 msk. potatismjöl, 2 hg. katrinplommon, 20 gr. sötmandel.

Beredning: Nyponen sköljas väl. De påsättas i kallt vatten och få koka mjuka omkr. 2 tim. under det soppan då och då får en kraftig vispning, för att nyponen skola gå sönder. De passerar, sockret tillsättes och soppan får koka upp samt afredes med potatismjölet, uttrödt med litet kallt vatten. Soppan får därefter ett godt uppkok, skummas och afsmakas. Den serveras med de kokta katrinplommonen, den skällade och i långa strimlor skurna mandeln samt vispad grädde.

Ostsmörgåsar I (f. 6 pers.). 1 10-öres formbröd (hvete), 75 gr. godt smör, 1 ägghvita, 75 gr. rivfen ost (skarp i smaken).

Beredning: Brödet skäres i tunna skivor, på hvilka bredas smör. Ägghvitan slås till lätt skum och den rifna osten tillsättes. Ostmassan bredes på smörgåsarna och dessa sättas på plåt. Strax innan de skola serveras insättes de i ugnen att få vacker, rostgul färg.

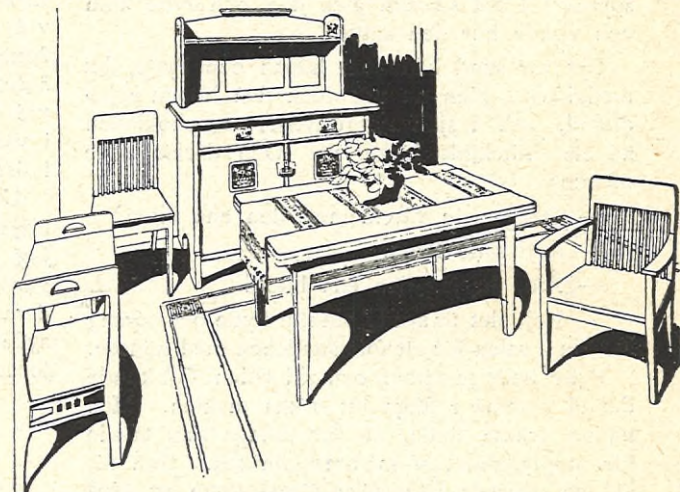
De serveras varma till kött-, fisk- och vegetariska soppor.

Rismjölspudding (f. 6 pers.). 1 lit. gräddmjölk, 1 hg. ris, 5 ägg, 6—8 bittermandlar, 1/2 msk. strösocker.

Till formen: 1/2 kkp. strösocker, 2 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret brynes lätt i en tackjärnspanna, det kokande vattnet tillsättes, och härmed beklädes en bleckform. Mjölken kokas upp, rismjölet vispas och gröten får under flitig rörning åt botten koka 10 min., hvarefter smeten upphålles att kallna. De uppvisade äggen, den skällade och rifna mandeln samt sockret tillsättes. Massan hålles i den beklädda formen, ett lock pålägges och puddingens gräd-

Billiga Möbler!

Matsalsmöbel enligt ofvanstående modell bestående af:

Buffet, Serveringsbord, Matbord med **Kr. 209.** —
2 utdragskifvor, 2 Fåtöljer, 4 Stolar

OBS! Egen tillverkning!

Stor separatutställning af möbler.

Akt.-Bol. Nordiska Kompaniet,
24 A Grefvregatan, Stockholm.

das i vattenbad i ugn omkr. 1 tim. Den uppstäljes och serveras varm.

Brynt oxbringa (f. 6 pers.). 2 1/2 kg. för- eller mellanbringa, 4 msk. salt, 4 lit. kokande vatten, 6 kryddpepparkorn, 2 lagerblad, 1 litet selleri, 2 stora morötter.

Beredning: Bringan tvättas med en duk doppad i hett vatten, ingnides med saltet och får ligga i ett djupt fat 1 dygn. Under tiden vändes bringan ett par gånger. Den knäcks och påsättes i det kokande vattnet. När spadet kokat upp, skummas det väl och kryddorna samt de ansade rotsakerna illäggas. Bringan får därefter koka med tätt slutet lock, tills den är mör eller omkring 3 tim. På botten af en långpanna hålles litet af spadet, bringan

illägges och insättes i ugnen att brynas väl. Den skäres i vackra bitar och garneras med den skurna morotten samt persilja. Såsen silas, kokas och serveras som sky.

»Pytt i panna» (f. 6 pers.). 1/2 lit. fint skuret stekt eller kokt kött (rester), 1/2 lit. kokt, fint skuren potatis, 2 msk. smör (40 gr.), 1 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar.

Beredning: Smöret brynes lätt i en stekpanna, det skurna köttet och potatisen illäggas och kryddorna tillsättes. Anrättningen omröres försiktigt, så att den ej mosar sig och får steka tills den fått en vacker ljusbrun färg. Den serveras med rödbetor.